קבלת-פנים קאנצערט פאר חנה טשיזשיק פארשטייערן פון די חלוצות אין א"י — מארגן. מיטוואך, מארץ 11 8.30 אוונט אין פרץ זאל דאנערשטאג, 8.30 אוונט, באנקעט לכבוד חנה טשיזשיק — אין פאלקס שול אויפזיכט: פועלי ציון פרויען קלוב

זון אויפגאנג — 6.57.
זון אונטערגאנג — 6.22.

די איינציקע אידישע צייטונג אין מערב קאנאדא געגרינדעט אין 1910 דערשיינט יעדן טאג

דאס אידישע וואָרט

THE ISRAELITE PRESS

THE GATEWAY OF THE WEST

וועטער: קאלט, שניי

The Only Jewish Newspaper in Western Canada Established 1910. Published DAILY

דינסטאג, כא' אדר, תרצ"א. דערשיינט יעדן טאג חוץ שבת און זונטאג Published Daily except Saturday and Sunday. Vol. 21, No. 49. Winnipeg, Tuesday March 10, 1931.

אלע פערצן אָנגעקלאגטע סאציאליסטן אין מאסקווע פאראורטיילט צו פאר שיידענע טורמע טערמינען

קרינן פון פינף ביז צען יאר געפענגניש און פארלוסט פון ביר־גער רעכט פאר א צאל יארן. — עס קאן זיין, אז אורטיילן זאלן נאך פארמילדערט ווערן

מאסקווע, מארט 10. — דער צווייטער גרויסער קאנסרירעוואלוציאנערער פראצעס אין סאוועט רוסלאנד דעם ווינטער איז נעכטן פארענדיקט געווארן. אלע 14 אנגעקלאגטע אין מענשעוויזם פראמינענטע סאציאליסטישע פירער זיינען פארארורט טויזלט געווארן צו פארשיידענע טורמע טערמינען און פארלוסט פון בירגערלאכע רעכט.

דער פראקוראר האט פארלאנגט טויט אורטייל פאר זיבן פון די אנגעקלאגטע (איינשלסינדיק איין אידישן אנגעקלאגטן, גינזבורג), אבער מען איז פון פריער אן געווען גאנץ זיכער, אז קיינער פון זיי וועט ניט פארארורטיילט ווערן צום טויט, עס ווערט אפילו אנגענומען, אז דער איצ־טיקער אורטייל וועט נאך פארמילדערט ווערן פון דער העכערער מאכט.

זיבן פון די אנגעקלאגטע האבן געקראגן צו צען יאר טורמע יעדערער, מיט נאך פינף יאר פארלוסט פון בירגער רעכט. פיר האבן געקראגן צו אכט יאר טורמע און דערנאך דריי יאר פארלוסט פון ביר־גער רעכט; און די איבעריקע דריי האבן געקראגן צו פינף יאר טורמע און צוויי יאר פארלוסט פון בירגער רעכט.

אלע אנגעקלאגטע האבן זיך מורה גע־ווען אין א מעשעוויזם־שער פארשווע־רונג, פארווייקלעדיק אין איר אויסלענדי־שע סאציאליסטישע פירער. זיי האבן אלע אויך אויסגעדריקט הרטה אויף זייערע זינד.

א"י רעגירונג נעמט אָן מיטלען צו האלטן אָרדענונג פסח

(ספעצ. טעלעגר. צו ד.א.וו. דורך "איטא")

לאנדאן, מארט 10 (איטא).— די פא־לעסטינער רעגירונג האט באנענומען די נויטיגע פארזיכטיקייט מיטלען צו באר־ווארענען דאס לאנד קעגן מעגלאכע אומ־רוען אין דער צייט פון פסח. — האט קא־לאניאלער אונטערסעקרעטאר דראמאנד שילס אנאנסירט נעכטן אין דעפוטאטן הויז.

מר. שילס האט די דערקלערונג נעמאכט אין ענטפער אויף אן אנפראגע פון'ם אר־בעטער דעפוטאט שילאקער, וועלכער האט געוואלט וויסן, וואס די רעגירונג האט נעמען צו פארזיכערן ארדענונג אין פא־לעסטינע אין דער צייט פון פסח.

סאָוועט רוסלאנד שיקט נעחילץ קיין אמעריקע

מאסקווע, מארט 10. — די שיף "אנ־ווערסאיי" איז אפגעשוואומען פון לע־נינגראד קיין ניו־יארק מיט א לאד גע־חילץ צום "אמטארג", סאוועטישע האנדלס ארגאניזאציע אין אמעריקע.

די סאוועט רעגירונג וויל דערמיט קאנ־טיק אויספרוביר־ן דעם פארבאט ארויס־צונעמען אומזיכע קעגן דעם אימפארט פון סאוועטישע נעחילץ קיין אמעריקע. באר־קעמפנדיק דעם פארבאט אין די אמערי־קאנער געריכטן.

ציוניסטן פלאנעווען גרינדן באזונדע־דערע קהלות אין אלע פוילישע שטעט אויב אגודה וועט געווינען וואלן

נייע ארטאדאקסישע פארטיי געגרינדעט אין פוילן. — רעוויזיאָ־ניסטן און על־המשמר פארלאָזן די ציוניסטישע קאָנפערענץ

(ספעציעלע טעלעגראמע צו "דאס אידישע וואָרט" פון "איטא")

וואַרשע, מארט 10 (איטא).— די פוי־לישע ציוניסטן וועלן פארמיין א באזונ־דער אידישע קהלה אין יעדער שטאט און שטעטל אין פוילן, אויב די אגודת־ישראל וועט זיגן אין די קומענדיקע קהלה וואלן באשטימט אויף מאי 27טן, — לויט א באשלוס אנגענומען נעכטן אויף דער קאנ־פערענץ פון פארטערטער פון ציוניסטישע קהלה מיטגלידער אין פארשיידענע שטעט.

דער באשלוס איז אנגענומען געווארן פון ציוניסטן וועלן פארמיין א באזונ־דער אידישע קהלה אין אלע פוילישע שטעט אין פוילן, אויב די אגודת־ישראל וועט זיגן אין די קומענדיקע קהלה וואלן באשטימט אויף מאי 27טן, — לויט א באשלוס אנגענומען נעכטן אויף דער קאנ־פערענץ פון פארטערטער פון ציוניסטישע קהלה מיטגלידער אין פארשיידענע שטעט.

פירט אויף "רייווערסייד דרייוו" צום דרייטן מאָל

ב. שעפס

לעאָן קאבריגאָ דראמע "רייווערסייד דרייוו", וועלכע איז מיט אזא גרויסן דער־פאָלג דא אויפגעפירט געווארן אונטער דער רעזשיסור פון ב. שעפס צוויי מאל, וועט אויף דעם דרייגנדיקן פארלאנג פון א סך מענשן אויפגעפירט ווערן צום דריטן מאל אויבערראכטאג פרייטאג, מארט 20טן, אין קווינס טעאטער.

"רייווערסייד דרייוו" איז פאר די לעצטע עטלאכע וואכן געווען דא "דער שמועס פון שטאט", און די פראבלעמען באריהרט פון דער דראמע זיינען דיסקוטירט געווארן אויף א צאל עפנטלאכע פארואלונגען.

ליטווישע אידן פאראור־טיילט פאר מארד ריינינגוואשן

(ספעצ. טעלעגר. צו ד.א.וו. דורך "איטא")

קאָוונע, מארט 10 (איטא). — דער ליטווישער הויכער געריכט האט נעכטן צוריקגעצויגן דעם אורטייל פון'ם נידע־ריקערן געריכט, וואס האט פאראורטייל־ט פיר אידישע קצבים פון'ם שטעטל ושע־מעל צו 16 יאר טורמע יעדערן אויף דער קלאגע פון דערמארדן א קרעסאלכן וועד־טערינאר, אווישטשעני, ווען יענער איז גע־קומען אונטערצוזוכן ביי זיי די פלייש.

דער הויכער געריכט האט נעגאטיווירט, אז אווישטשעני איז טאקע דערמארדעט גע־ווארן אבער זיינע מערדער זיינען אומ־באקאנט. אבער כאטש ער האט ריינינג וואשן דן אידישע קצבים פון דער מארד קלאגע, האט דער הויכער געריכט זיי גע־פונען שולדיק אין באהאלטן דעם קערפער פון'ם דערמארדעטן נאכ'ן מארד. ער האט דערפאר פאראורטיילט דריי פון זיי צו איין יאר ארעסט יעדערן, און דעם פערטן, וועלכער איז א מיגדעריאריקער, האט דער געריכט פאראורטיילט צו איין יאר פאר־האלטונג אינ'ם לאגער פאר וונטלאכע פארברעכער.

די פיר קצבים זיינען: אברהם פלייש־מאן, 73 יאר; לייזער מאן, 54 יאר; לאר־קונישאק, 23 יאר, און שניידער, 15 יאר.

באריכט אז ענגלאנד הויבט אָן צו קומען צו זיך פון'ם קריזיס

אז די סימנים פון פארבעסערונג אין דער ענגלישער עקאנאמישער לאגע האלט־זיך אין פארמערן, און אז די סיטואציע אין דארטן איצט פריילאכער ווי פאר דער נאנצער צייט אין משך פון די לעצטע הר־שים, איז די באהויפטונג פון'ם לאנדא־נער פארעפאנדענט פון דער הינער "טרי־ביין", פארעפנטלאכט אין נעכטיקער אויס־גאבע.

צוערשט באמערקט זיך דארטן א פאר־בעסערונג אינ'ם אינוועסטמענט מארק, און עס הויבט זיך די פריין אויף רענ־רונגס פאפירן און אינדוסטריעלע אקציי־עס.

דער שטארק פון גאלד קיין פראנקרייך האט זיך אפגעשטעלט. דער פרידן אין אינדיע זאגט פיל צו פאר דער קאטאל אונדוסטריע אין לענקשייר, וועלכע האט שווער געליטן פון'ם באיקאט. פארגרעסער־טע געשעפטן מיט טאיגדיע וועלן אויפהויבן דעם פריין פון זילבער, און דאס וועט שוין ווידקן גינסטיק אויף כינע, וועלכע וועט אויף אנהויבן קויפן מער, פארבע־ערגדיק דעם בריטישן מסחר אינ'ם ווייטן מזרח.

דער פלאטן אפמאך צווישן פראנק־רייך און איטאליע, א דאנק הענדערסאנס פעאיקער פארמיטלונג, האט געווירקט באר־וואיקנדיק אויף אייראפע, — אויף א גע־זונטער סימפטאם פאר'ן וואוקס פון'ם מסחר.

די אויסזיכטן זיינען אויף א וואוקס פון דער רעגירונגס הכנסה, וואס וועט באפרייען דאס לאנד פון דער שרעק פאר נייע גרויסע שטייערן.

מעיאר וועב אין אטאווא איז זיך משתדל פאר דער שטאט

אטאווא, מארט 10. — מעיאר וועב צוזאמען מיט אייניקע ראטמענער (אל־דערמען) זיינען נעכטן אהער אנגעקומען פון ווינניפעג, מיטן צוועק צו פארהandלען מיט פרעמיער מיניסטער ר. ב. בענעט. וועגן וועלכע עס איז מעגלאכקייט פאר דער שטאט ווינניפעג.

דער צוועק פון דער דעלעגאציע איז צו בעטן די רעגירונג אין אטאווא. אז זי זאל בויען א נייע פאסטאמט געביידע. די דעלעגאציע וועט אויך מאכן א פאר־זוך צו פרוווען באאיינפלוסן די רעגי־רונג, אז זי זאל בויען א נייע פאסט־אפיס געביידע אין ווינניפעג, אבער מען צוויי־פעלט אין דעם צי וועט די דעלעגאציע שטארק פארלאנגען פון דער רעגירונג אז זי זאל בויען א נייעם פאסט־אפיס אין ווינניפעג.

א שטארקער אפיל וועט אויף געמאכט ווערן אז די "פעדעראלע אנטפלאמענט רעליף" זאל ניט אפגעשניטן ווערן באלד ביים סוף פון דעם פעדעראלן פיסקאלן יאר, דעם 31טן מארץ.

—(::)—

פארט לואיס, מארט 10. — עלף פער־זאן זיינען דא דער'הרג'עט געווארן, א סך זיינען פארוואונדעט געווארן און צען טויזנט נפשות זיינען געבליבן אן א דאך איבער קאפ נאכדעם ווי א שטורעם האט געמאכט א חורבן אויף דעם אינזל.

שטורעמס, זאוועדוכעס און ביטערע קעלטן אין פאראייניקטע שטאטן, קאנאדע און אייראָפּע

שטורעמס, זאוועדוכעס און ביטערע קעלטן האבן נעכטן געבושעוועט אין פאר־שיידענע טיילן פון'ם צפון טייל פון דער ערד, און וועלכע צענדליקער מענשלאכע לעבנס זיינען פארלארן געגאנגען.

לאנדאן, ענגלאנד, האט נעכטן געהאט דעם ערגסטן שניי־שטורעם פאר די לעצ־טע 20 יאר; אנטעריא — איר ערגסטן פאר 50 יאר, און האשעשעטער, ניו־יארק, האט דורכגעמאכט די ערגסטע זאוועדוכע פאר 15 יאר.

23 מענשן זיינען אומגעקומען פון פאר־שיידענע עקסידענטן פארארזאכט פון'ם שטורעם אין ניו־יארק און אומגעגנט, און 16 אין די צענטראלע שטאטן, וואו די זאַ־ווערוכע האט געבושעוועט צוויי טעג נאכ־אנאנד.

אן אוראגאן אין פארט לואיס, מאוריר־טיס, האט איבערגעלאזן 11 טויטע.

דייטשלאנד, עסטרייך און פראנקרייך האבן שווער געליטן די זאוועדוכעס, און א סך פונקטן האבן נעכטן געהאט דעם ערגסטן טאג פון'ם ווינטער. טיילן פון פאריז זיינען פארפלייצט געווארן פון סיין.

טארנטא, אנט., מארט 10. — די נאסן פון שטאט זיינען טיף אין בלאטע נאך א שניי־שטורעם, וואס איז געווען דער ערג־סטער פאר די לעצטע פופציק יאר.

כאטש דער שטורעם האט פאראורזאכט א סך אומבאקוועמלאכקייטן, האט ער אבער אויף געבראכט נוצן, — פאר די אר־בעטסלאזע און די פארמערס. עס וועט קאסטן טארנטא 100 טויזנט דאלאר אפ־צוראכען די שניי, וואס וועט געבן א פאר־דינסטל צו טויזנטער ארבעטסלאזע. וואס אין שייך די פארמערס, האבן זיי זיך זיי־ער בענעוויטקס אין דער פייכקייט, ווייל די פעלדער זיינען לעצטנס געווען טרוקן פאר חדשים.

דער שטורעם האט פאראורזאכט זייער ווייניק שאדן אין שטאט.

נעוועלשאפטלאכער קאלענדאר

דינסטאג, מארט 10

יעדלאכע טיי פון מוטער פאראיין פון פרץ־שול ביי מרס. נאטאנסאן, 335 סט. דזשאנס עווע., 2.30 ביז שפעט.

פארזאמ. פון יונגע פרויען סיסטערהוד, 8 נ.מ., אין י. מ. ה. א. זאל

דר. פינקלשטיין ביי פארזאמ. פון מור־טער־פאראיין פון ת"ת 8.30 נ.מ., אין ת"ת

מיטוואך, מארט 11

זיצונג פון עקזעקוטיווע פון "חסד של מאת", 8 נ.מ., אין נייער ת"ת.

קאנצערט און קבלת־פנים פאר חנה טשיזשיק, 8.30 אוונט, אין פרץ־זאל.

פרייטאג, מארט 13

ב. שערמאן: "זשיטלאווסקי, סירקין און בראנסאן", 9 אוו., אין קליינעם פרץ זאל, אויפן. לינקע פוע"צ.

שבת, מארט 14

באנקעט צו 25 יאר פועלי־ציוניזם, ב. שערמאן, פעסט רעדנער, אין גרויסן פרץ זאל, אויפן. לינקע פוע"צ.

זונטאג, מארט 15

טאנץ 8.30 אוו. אין פרץ זאל, אראנ־זשירט פון סטרייק פאנד קאנס. אינדוסט. נאדל פאר יונגאן.

פארזעצונג פון הויז־צו־הויז זאמלונג פאר פאלקס ביבליאטעק.

שערמאן, "אלמענשלאכע אדער קלאסן ליטעראטור" 3 נ.מ., אין קליינעם פרץ זאל, אויפן. לינקע פוע"צ.

מאָנטאָג, מארט 16

לייען־קרייז פון מוטער פאראיין פון פרץ שול, ביי מרס. גורעוויטש, 380 באיד

דינסטאג מארט, 17

ריכטער האמילטאן ביי מוטער פאראיין פון א. ר. פ. ט. שול "קינדער פארבריג־בער", 8.30 אוו., אין פרייהייט טעמפל.

ב. שערמאן: "שטרייט פראגן און ריכ־טונגען אין קאס. באווענונג", 9 אוו., אין קליינעם פרץ־זאל, אויפן. לינקע פוע"צ.

מיטוואך, מארט 18

קאנצערט פון גן־ילדים פון ת"ת, 8 אוו., אין ת"ת.

אילוסטר. לעקציע פון אלד. גרעי וועגן שטאט פארוואלטונג ביי פארזאמ. פון מור־טער פאר. פון פרץ שול, 8 אוו., אין שול.

זונטאג, מארט 22

קאנצערט אראנזשירט פון מוטער פאר־איין א. ר. פ. ט. שול, אין פעלעס טעאטער

סאָוועט רוסלאנד און טערקיי שליסן צווישן זיך א פלאָטן אָפּמאך

אנגארא, מארט 10. — אן אפמאך וואס באשרייבט די סאוועטישע און די טערקישע פלאטן אויפ'ן שוואצן ים איז דא אונטערגעשריבן געווארן שבת פון פארטרעטער פון ביידע מלוכות און איז דא נעכטן פארעפנטלאכט געווארן.

דער נייער אפמאך איז א פארזעצונג פון'ם פראטאקאל פון 1929, און ער פאר־פליכטעט סאוועט רוסלאנד און טערקיי ניט צו פארגרעסערן דיערע פלאטן בא־וואפענונגען אויפ'ן שוואצן ים און די דערבייאיקע ימים, וואו זיי לאזן ניט וויסן דעם צווייטן צד וועגן א געפלאנטער פארגרעסערונג מיט זעקס חדשים אין פאראיס.

דער אריינפיר פון'ם אפמאך לייענט זיך:

"די צוויי צדדים פון'ם קאנטראקט, אין זייער הייסן וואונש צו פארשטארקן זיי־ערע פריד־לאכע, פריינדלאכע פארבינדונ־גען, און זייערדיק זיכער אז די איינציקע גאראנטיע פאר פריען איז די רעדוקציע פון אלע פארטן באוואפענונג, און שטרע־בענדיק צו ארבעטן מיט אלע כחות אין דער צוקונפט פאר אלגעמיינער פארקלע־נערונג פון באוואפענונג; — שליסן צווי־שען זיך דעם דאזיקן אפמאך".

קאנאדע וועט נעמען אנטייל אין דער אינטערנאציאנאלער וויץ קאנפע־רענץ אין רוים, מארט 26-טן

אטאווא, אנט., מארט 10. — די קאנא־דער רעגירונג האט אנגענומען די איינ־לאדונג פון'ם אינטערנאציאנאלן אינסטי־טוט פאר אגריקולטור צו באטייליקן זיך אין דער וויץ קאנפערענץ וואס וועט פארקומען אין רוים מארט 26טן.

האווארד פערגוסאן, קאנאדער הויפ־מישנער אין ענגלאנד, וועט אנפירן די קאנאדער דעלעגאציע צו דער קאנפערענץ.

די קאנפערענץ וועט באטראכט די אל־וועלטלאכע וויץ לאגע און וועט אונטער־זוכן די פאלגנדיקע פראגן לעמען:

1. די אינטערנאציאנאלע ארגאניזאציע פון דער אינטערנאציאנאלער וויץ פרא־דוקציע.

2. די אינטערנאציאנאלע ארגאניזאציע פון אגריקולטורעלן קרעדיט.

3. די ארגאניזאציע פון'ם אינטערנא־ציאנאלן וויץ מארק.

וואשינגטאן, ד. ק., מארט 10. — סע־מור ר. מעקעלווי פון דער "פארס בארד" האט דא דערקלערט, אז די פאראייניקטע שטאטן וועלן זיך ניט באטייליקן אין דער אינטערנאציאנאלער וויץ־קאנפערענץ אין רוים.

"די פארס ביורא גלויב, אז זי דארף ניט מאכן דעם איינדרוק אויף די אמערי־קאנער פארמערס אז זיי קאנען קאנקורירן אויפ'ן וועלט מארק. די ביורא זוכט אוועק־צושטעלן די וויץ פראדוקציע אזוי, אז זי זאל הויפטזאכלאך האבן צו טאן בלויז מיט דעם היימישן מארק".

—(::)—

פערזאנען געזוכט

מרס. ר. ראבינאוויטש, וועלכע האט פריער געוואוינט אין 450 פרישארד עוו. איז געבעטן צו זעען מר. מ. א. גרעי, סעקרעטאר פון אימיגראנטן הילף פאראיין וועלכער האט וויכטיקעס צו מעלדן איר.

מאן דערשיסט זיין קראנקע פרוי אין בעט און באגייט זעלבסטמאָרד

סטראטפורד, אנט., מארט 10. — צוויי לעבנס זיינען דא נעכטן אויסגעלאשן גע־ווארן ווי א רעזולטאט פון פארצווייפלונג וואס איז געקומען פון ארבעטסלאזיקייט און קראנקהייט.

נעטריבן פון פינאנציעלע זארגן און פון פארצווייפלונג פון זיין פרוי'ס קראנק־הייט, האט טאמאס סטאטהאם, אן ארב־עטסלאזער מאשינישט, נעכטן פארשאסן דערשאסן זיין פרוי און נאכדעם האט ער זיך אליין אריינגעשאסן צוויי קוילן אין קאפ און ער איז שפעטער מיט א פאר שטונדן געשטארבן.

סטאטהאם האט דערשאסן זיין פרוי אין א מאמענט ווען זי איז געלעגן אין בעט אין א באוואוסטלאזן צושטאנד צוליב איר ערנסטער קראנקהייט. דעם מארד און זעלבסטמארד האט ער, ווייזט אויס, נאך פון פריער באשטימט, ווייל ער האט פרי־ער אריינגעשיקט די נוירס, וועלכע האט אכטונג געגעבן אויף זיין פרוי, צו קויפן א מעריצין אין אפטייק, און ביז זי איז צוריקגעקומען, האט זיך אפגעשפילט די פראגעדיע. די פרוי איז געלעגן טויט א דערשאסענע אין בעט, אין דער מאן האט גע'נומען'ט אויפן דיל ארום דער בעט.

ביידע קרבנות זיינען געווען אין דער עלטער ארום פופציק יאר. זיי האבן ניט געהאט קיין קינדער.

MON. MARCH 9, 1

Classified

ירטער אפטיילונג
" $2.15
" $4.00
" $7.

נלאכעס ::
PERSO

וינשורענס
פאליסי און ניט דארם
דאס און ניט האבן.
P. A. TEMI
807 Electric Railw
Phone 8

רייטערס
מיגנטאן, אנדערוואוד.
ק און אנ. וו.
T. A. Wi
Ph 28 800 247 Notre

ווירניטשור פארלאנגט
זומן נעלט.
KILSHA
Auction
Canada Bldg.

AACTIVE MES
TRANSI
טור געמופט
PH. 26 062 12

ן און פראגעס פארענט־
ן ניט קיין באשטימט
ר סטרים.

SEMO SKIN
מאריאזיס, אלע הויט
ערלאכע קאנסער נע־
ן. $1 און $2 א פלעשל.
דערס אויסגעפילט.
רבעס נארענטירט
C. H. McDONA
252 Kennedy St.

M. B. MORAN
Accountants an
דינונג שליסט איין
ריזינג, אינקאם טעקס
ווסטיגיישאנס, קארעס־
סטענגראפיע.
ביזנעס קאנען ניט באַ־
נדיקן פארוואלטער, קאַ־
דאזיקע באדינונג פאר
קאסט.
ארענץ און קאָ.
Office: 277 Selk
Phone 56 984

A. MU
ווערזיטרער
נישינג סטיישאן
און באדי ריפעירס
376 FURBY
PH. 33

פון זוואניטש, וועלכער
אט מיט כלכה ווינג־
ארסין, און האבן זיך ביי־
אט פראוויזענס, ראור
2 יאר צוריק. עס איז דא
זיך ווענדן צו ס. פ. ראס.
ענין.

נעלעגנהייטן
Business Oppo

לאק, 8 סווייטס, יערלאַ־
$4, האלב אומזיסט. וועט
זין אויסבייט אין א טייל

שטעטל פון 600, סטאק
שורס $950, אומזאַ —
אויך אויל איידזשענסי.
דער גרויס און לאקייסנס.
פארטמענט בלאקס, סט־
ער.

SCOTT REALT
11 C.P.R. Office Bldg.

געשעפט, נארט ענד, מון
רעס מאנאט. סטאק און
ר בלוינ $1,600. און עס
ווי צוויי מאל פון דעם
די בעסטע געלעגנהייטן

אן פיקסטשורס $700.
רומס, $25. אן אלט־
ווילס א געשעפט, זעט

ן און נ. זעלטשען
MUTUAL AG
874 Main St.

ארענטן ::
FOR REI

ן שיינעס דריי רום סוויט
פארטמענט. מעסיקע רענט.
פערטייפער, סוויט "די",
.56

5 רום סוויט אין א פריי־
מיט פריוואטן אריינגאנג.
סוויט פאר א קאפל מיט
וועגן אין 396 אייסינס
.54 447 וואן

אדער 2 רומס, פאסיק
אדער פאר איין פערזאן.
דן אין 471 קאלעדזש עוו.

א זעקס רום מאדערנע הויז.
יך ווענדן צו
MISS PATTERSON—46

ך פארלאנגט
HELP WAN

מענען צו פארקויפן נוט־
אות. דאס איז א גוטע גע־
אכן געלט. זיך ווענדן אין
יס.

אנב - אורחא

פון מארק

איינדרוקן פונ'ם פעקער־ראפעל קאָנצערט

ווי די מייסטע זאכן וואס זעען אונז אויס צו זיין אולטרא־מאדערניסטיש, זעט מיר אויס, זיינען די מייסטע מאדערניס־טישע ריכטונגען אין דער קונסט באמת א רעאקציע, א שריט אויף צוריק.

באזונדערס בולט, אין מיין מיינונג, זעט זיך עס ארויס אין יענע שרייענדיקע פאר־מען פון ליטעראטור און ביינע קונסט. וואס זוכן צו ווערקן דירעקט אויפ'ן אויג און אויפ'ן אויער, אנשטאט צו ווירקן אויפ'ן געדאנק דורך ווערטער, ארויסרו־פענדיק אזוי געוויסע פארשטעלונגען.

פאר דורות און דורות האט דער מענש געזאמלט ווערטער און באגריפן, — און דא פארוואנדלט מען מיטאמאל די געזאמל־טע אוצרות פון ווערטער, און צוזאמען מיט זיי מוזן אויך פארשווינדן די באַ־גריפן.

מען דארף גאר ניט זיין אולטרא־מא־דערניסטיש צו קאנען פארשטעלן דעם געלויף פון א צוג דורך אימיטיאציע און אפנעהאקטע ווערטער וואס אימיטירן זיין גערויש.

אונזערע אור־עלטערן אין די היילן, מיט א מיליאן יארן צוריק, האבן פונקט אזוי אימיטירט דעם גערויש פונ'ם שטורעם און דעם געבריל פון די חיות, ווען זיי האַ־בען איבערגעגעבן זייערע איינדרוקן.

און אויב מיר זאלן איצט אנהויבן גיין מיט אט דעם דרך, וועלן מיר, האב איך מורא, צוריק פארלירן דאס לשון אין א מיליאן יארן אחוס, און מיר וועלן אכ־ן הויבן ריידן מיט קלאנגען און מיט די הענט באוועגונגען, ווי אונזערע אורזיי־דעס . . .

* * *

אבער ס'וועט ניט זיין.

די פארטיידיקער פונ'ם "מאדערניזם" טענה'ן, אז דער היינטיקער דור האט קיין ציט ניט און איז צופיל פארטויבט פונ'ם גערויש פונ'ם לעבן צו צוהערן זיך צו ווערטער: אים טוט א געשריי, א מאך מיט'ן האנט, אויב איר ווילט ער זאל אייך באגעמען.

(אין מאלעריי — דער שטריך: אין מר־זיק — דזשאז).

אין מילא צייט האט שוין דער מאדער־נער מענש מער ווי דער אמאליקער. אבער פארטויבט איז ער טאקע.

ער איז געגלוכן צום דארפסמאן, וואס איז מיטאמאל פארוואנדלט געווארן אין דער ריזיקער מאדערנער שטאט, און איז פריטשמעליעט געווארן.

פאר אונזער דור — צוויי האבן מיר געהאט גרויסטאטיקע איבערלע־בונגען. דאס לעבן איז געווארן צו האסטיק פאר דער אינערציע מיט וועלכער דער מענש איז געקראכן פארויס. מען מוז עוליוופן נאכ'ן טעכנישן פארגרעס, — און עס פארכאפט דעם אטעם.

כאפן מיר מיט'ן אויג און מיט'ן אויר ער דערוויל וויפיל מיר קאנען, — און לאזט, איך בעט אייך, אונזער קאפ צורו, ביז מיר וועלן זיך אביסל ארומקוקן און אונזערע פיס וועלן זיך צוגעוויינען צום געלויף . . .

דער סוד פון "מואוויס", צווישן אנ־דערש.

* * *

ס'איז אבער בלויז א סטאנציע, וואו מיר כאפן אפ דעם אטעם, כדי נאכדעם מיט אפנעפרישטע כחות פארצוועגן אונ־זער רייזע.

סטאנציע דעקאדענץ, איקס, איפסילאן און א. וו.

און ווי אלע סטאנציעס וואו מען קאן דערווייל אין איילענייש אויבערכאפ דאס האריץ, דינט עס א קלוגן און נוצלאכן צוועק.

און נוט איז אפילו אביסל דזשאז, אויב עס ווערט קינסטעריש געשפילט און פארקריכט ניט (ווי דאס פאסירט ליידער צו אפט) אין דער וועלט פון וואולגאר־טעט.

* * *

פעקער איז א אמת'ער קינסטלער, וואס באצייט זיך ערנסט און געוויסנהאפט צו זיין קונסט, — ווי מיר האבן דאס שוין געזעגען מיט צוויי איר צוריק, אויף זיין ערשטן באזוך דא אין שטאט.

אים געלינגט זייער גוט אפצוצאמען זיך פון וואולגאריטעס, וואס איז, ווי אין דזשאז, אזא נאענטער פחותן מיט דעם געביט וואס ער האט אויסגעקליבן: ער פארקינסטלערישט און פארטיפט די דזשאז פארמען אין זיין קונסט געביט.

און דערפאר האט ער (אויפ'ן קאנצערט פונ'ם איד. נאצ. ארב. פארבאנד, אין קווינס טעאטער, זונטאג אוונט) אזוי אויסגענומען ביים נאנצן עולם, — איינ־שליסנדיק דעם עולם מיט א מער ראפי־נירטן געשמאק וואס איז דא געווען שארף פארטראטן.

דער עולם האט מיט פארגעניגן נאכ־געפאלגט זיין פארשטעלונג אויף דער בינע, און האט אפט און הארציק גע־לאכט מיט א געווענטן, דערפרישנדיקן גע־לעכטער, — אזא סארט לאכן וואס איז געזונט.

* * *

ראפעל, דער זיינער פון דעם געלונגע־נעם פארל, האט מער אויסגענומען ביים עולם מיט'ן אויסטייטשונג פון די לי־דער אין מיט זיינע איינציקע אימפראוויזא־ציעס, ווי מיט זיין שטיצע.

און ער האט זיך אויף אויף זיין גלי־טשיקן וועג אפגעהיט פון אריבערגיין די גרעניצן צו וואולגאריטעט, און דאס איז אים געלונגען.

און ס'איז אזוי געווען איינער פון די אינטערעסאנטסטע און אמוזאנטסטע אונטן וואס מיר האבן דא געהאט פאר א לאנגער צייט, — און ס'איז מיין איינדרוק, אז דער עולם איז אוועק זייער צופרידן. און וועט זיי זייער גערן קומען זעען און הערן נאכאמאל, אויב זיי וועלן זיך דא אפשטעלן אויף אן אונט אויף זייער וועג צוריק, — א מעגלאכקייט וואס איז ביים קאנצערט אנאנסירט געווארן.

אידישע רעליגיעזע פרויען אין מאנטרעאל

אין מערב קאנאדע

מאנטרעאל, מארט 10. — אין מערב קאנאדע איז אין מאנטרעאל אויפגעשטאנען אין אידישע רעליגיעזע פרויען אין מערב קאנאדע. דאס איז אין אן אנטפער אויף אן אנפראגע פון'ם אר־בעטער דעפוטאט שילאקער, וועלכער האט געוואלט וויסן, וואס די רעגירונג האט געטאן צו פארזיכערן ארדענונג אין פא־לעסטינע אין דער צייט פון פסח.

נייע אויפגעפירט פון "דאס אידישע וואָרט"

"אנב - אורחא"

"אין מאלקס שול"

"אין אלע ווינקלען פון דער וועלט"

"אין אלע ווינקלען פון דער וועלט"

"אין אלע ווינקלען פון דער וועלט"

מאסקאטונער "דזשודי־ענס" געווינען דא דעבאטע

א גרויסער עולם האט אנגעפילט דעם גרויסן ת"ת זאל שבת אוונט, צו דער דע־באטע צווישן מאסקאטונער און ווינניפ־נער "יאנג דזשודיסנס", פאר'ן באזיץ פון דער "באלצאן מעמאריאל קאפ".

מאסקאטון איז געווען פארטראטן פון מיס ל. הוירן און מעקס פרידמאן, און ווינניפעג — פון מיס יודין און מר. בראט־מאן. די טעמע איז געווען: "באשלאסן, אז גרויס בריטאניע זאל פארבלייבן די מאנדאטן־מאכט אין פאלעסטינע".

די דעבאטע איז אנגעפירט געווארן פעאיק פון ביידע צדדים, און אלע דעבאַ־אטנטן האבן ארויסגעצייגט, אז זיי האבן ערנסט שטודירט די פראגע. מ. דזש. פינ־קלשטיין איז געווען דער פארזיצער.

די ריכטער זיינען געווען מ. שינבריין, מ. הייזמאן און ס. א. אבראהאמסאן, וועל־כע האבן ארויסגעטראגן זייער אורטייל צו גונסטן פון דער מאסקאטונער "טים".

אלע פערצן אָנגעקלאגטע סאציאליסטן אין מאסקווע פאראורטיילט צו פאר שיידענע טורמע טערמינען

קאנסערוואטיוון זאָגן זיך אָפּ צו באַ־טיליקן אין אינדישע פארהandלונגען

לאנדאן, מארט 10. — די אינדישע קאָ־מיסיע פון דער קאנסערוואטיווער פארטיי, געשטיצט פון סטענלי באלדווין, האט דער־קלערט, אז זי שטימט ניט איין מיט דער ארבעטער רעגירונגס פאליטיק אין אינדיע, און זי האט זיך אפגעזאגט פון ווייטערדי־קער באטייליקונג אין די אינטערהאנדלונ־גען מיט די אינדישע פירער.

די דאזיקע מעלדונג האט פאראורזאכט א סענסאציע אין די הינע פאליטישע קרייזן באזונדערס דערמיט, וואס סטענלי באלדווין איז פארמישט אין דער ענדע־רונג פונ'ם פראנט פון דער קאנסערוואַ־טיווער פארטיי.

ערשט יאנזואר 28טן האבן די קאנסער־וואטיוון געשטיצט פרעמ. מאקדאנאלדס אינדישע פאליטיק, ווינסטאן טשערטשיל איז דאן שארף ארויסגעטראטן קעגן דער דאזיקער פאליטיק פון זיין פארטיי, אבער מען פעלט אין דעם צי וועט די דעלעגאציע שטארק פארלאנגען פון דער רעגירונג אז זי זאל בויען א נייעם פאסט־אפיס אין ווינניפעג.

א שטארקער אפיל וועט אויף געמאכט ווערן אז די "פעדעראלע אנטפלאמענט רעליף" זאל ניט אפגעשניטן ווערן באלד ביים סוף פון דעם פעדעראלן פיסקאלן יאר, דעם 31טן מארץ.

—(::)—

פארט לואיס, מארט 10. — עלף פער־זאן זיינען דא דער'הרג'עט געווארן, א סך זיינען פארוואונדעט געווארן און צען טויזנט נפשות זיינען געבליבן אן א דאך איבער קאפ נאכדעם ווי א שטורעם האט געמאכט א חורבן אויף דעם אינזל.

THE ISRAELITE PRESS
The only Jewish Newspaper in Western Canada.
אידישע וואָרט
Office and Place of Business: New Israelite Press Bldg., 165 Selkirk Ave. East
Published daily except Saturday and Sunday
ENTERED AS SECOND-CLASS MAIL MATTER AT OTTAWA
Subscription: $6.00 per year
Established 1910 Phones: 55 409—52 213
Winnipeg — Manitoba

רומעניע פארבלייבט — רומעניע

גוטע בשורות האבן לעצטנס געהאלטן אין אנקומען פון רומעניע. די רעגירונג, הייסט עס, זאָל זיך האבן געגומען ערנסט פאר די אנטיסעמיטן. צוערשט האט זי אנאנסירט, אז זי וועט באהאנדלען די אנטיסעמיטישע אר־גאניזאציעס פונקט ווי די קאָמוניסטישע. און דערנאָך האט זי זיך גענומען מיט א גרויסן פארגעס דורכצופירן אירע דראונגען.

און אָט זיינען געקומען ארעסטן, נאָכדעם ווי א אידישער רעדאקטאָר פון א רומענישער צייטונג איז געשאָסן געווארן פון אנטיסעמיטן. עס זיינען ארעסטירט געווארן קאדרעאנו און טאטו, צוויי פון די נאָטאריעזסטע אנ־טיסעמיטישע פירער, און צענדליקער אנדערע פירער, — און עס האט אויס־געזעען, אז דאָס מאָל וועלן שוין די חברה־לייט ניט ארויסדרייען זיך פון זייער פארדינטער שטראָף.

אזוי האָט עס אויסגעזעען. די גאנצע קאָמעדיע איז אָפּגעשפּילט גע־ווארן אזוי רעאליסטיש. אז מענשן וואָס זיינען ניט באקאנט מיט דעם גרויסן שוישפּילערישן טאָלאנט פון די רומענישע רעגירונג. האָבן גאָר ניט געקאָנט פארשטעלן זיך אז דאָס איז בלויז אזא בינגעשפּיל פאר די אויסלענדישע צו־שויער. — אזוי עכט האָט די שפּיל אויסגעזעען.

אבער מיר, אידן, וואָס האָבן שוין ניט איינע אזא קאָמעדיע דורכגע־מאכט אויף אונזער חשבון, האָבן שטארק געצווייפלט אין דער עכטקייט פּינ'ס שפּיל. מיר האָבן שוין געזעען א סך אולכע פּראָבעצען אין רומעניע, און ס'האָט נאָך דארטן דאכט זיך, נים פאסירט, אז אָנגעקלאָגטע אנטיסעמיטי־שע פירער זאָלן ניט באפרייט ווערן פון געריכט. מיר ווייסן דאָך שוין אפילו פון א פאל, וואָס אן אנטיסעמיט האָט דערמאָרדעט א אידן אין געריכט, פאר'ן ריכטער אין די אויגן. און ער איז פארבליבן אומבאשטראָפט.

מיר האָבן דערפאר ניט געאיילט זיך צו פּאטשן "בראוואָ", וואו מיר וועלן ניט זעען דער עפּילאָג פונ'ם שפּיל.

און מיר האָבן זיך ליידער ווידער ניט אָפּגענארט און אונזער "פארגעפיל". — אלע אנטיסעמיטישע אָנגעקלאָגטע זיינען ווידער באפרייט געווארן פונ'ם געריכט. מיר וואָלטן טאקע געוואָלט זייער זעען, אז קאָמוניסטן זאָלן אזוי ליכט באפרייט ווערן אין א רומענישן געריכט, — אנטיסעמיטן דארפן דאָך, לויט דער רעגירונגס פארזיכערונג, באהאנדלט ווערן ווי קאָ־מוניסטן . . .

איצט קאָנען מיר שוין מיט זיכערקייט זאָגן: די לעצטע הבטחות פון דער רומענישער רעגירונג זיינען ווערט פונקט אזויפיל ווייפל אלע רומענישע הבטחות. די רעגירונג קאָן זיך דארטן פארגינען אנצונעמען די שארפסטע מיטלען קעגן די אנטיסעמיטן, זייענדיק זיכער, אז די גערייכטן וועלן זי אויס־לייזן פון איר אחריות פאר אירע צוזאָגן.

און די אנטיסעמיטן קאָנען זיך כוליגאנעווען מיט נייעם מוט, ווייסנדיק, אז זיי קאָנען זיך פארלאָזן אויף די גערייכטן, איינגאָרירנדיק די כלומר'שדיקע סטראשונגען פון דערערעגירונג.

אויס אידישע נאציאָנאלע קהלה אין פּוילן

די פּוילישע רעגירונג האָט ארויסגעגעבן א דעקרעט, אז בלויז רעלי־גיעזע אידן קאָנען זיך באטייליקן אין דער קהלה. דערמיט ווערט אָפּגעוויזט פאקטיש דער לעצטער שפּור פון אידישער נאציאָנאלער אוטאָנאָמיע אין פּוילן, און די אידן ווערן אנערקענט בלויז ווי א רעליגיעזע גרופּע.

די וועלטלעכע אידישע אינסטיטוציעס אין פּוילן האָבן לעצטנס אזוי אויך זייער ווייניק געגאָסן פון די קהלות. און איצט, מיט'ן שווערן עקאָנאָמישן קריזיס אין לאנד, איז די לאגע פון די קהלות אזא, אז זיי קאָנען ניט צופרידן שטעלן אפילו דעם מינימאלסטן בודזשעט. און זיי שטעלן אפילו אָפּ זייערע וויכטיקערע צדקה ארבעטן.

אבער פארט איז דאָ געווען פארווייקלט א פראגע פון פרינציפּ. ביז איצט האָט זיך אין דער קהלה כאָטש געקאָנט אָפּשפּיגלען דער אינערלאכער קאמף פון די פארשיידענע אידישע ריכטונגען. און איצטיקע מינדערהייט האָבן געקאָנט קעמפן פאר דער מיאָריזירונג פון דער קהלה. און פארט האָבן אפילו די מינדערהייט געקאָנט קריטיקירן די מערהייט און, פון צייט־צו־צייט, אויסקעמפן געוויסע גערעכטע פּאדערונגען.

און פארט האָבן די אידן געקאָנט באטראכטן די קהלה ווי אן אָנהויב, כאָטש זייער א קליינער. פון א נאציאָנאלער אוטאָנאָמיע. וואָס וואָלט זיך געדארפט דערפון אנטוויקלען. — און דערפאר זיינען אפילו די לינקע פאר־טייען געגאנגען אין דער קהלה, כאָטש זיי האָבן פון איר זייער ווייניק גע־קאָנט דערווארטן.

די איצטיקע פּילסודסקי רעגירונג איז אָבער באזונדערס גנעדיק גע־שטימט צו דער אגודת־ישראל, וועלכע האָט זי געשטיצט אין די לעצטע וואלן. זי באלוינט די אגודה דערפאר דערמיט, וואָס זי גיט איצט פאקטיש איבער די קהלה אין אירע הענט, און דערמיט אויך די אָפּציציעלע אנערקענונג ווי די פארשטייער פון'ם אידישן פאָלק אין פּוילן.

די קהלות וועלן איצט זיכער ווערן פעסטגעגען פון דער אגודת־ישראל, און זייער זעלבסט־הערשאפט דארטן וועט קיים באשטריטן ווערן. און דער־מיט וועט די קהלה אויך אויפהערן זיין דער אָנהויב פון א אידישן נאציאָנאלן זעלבסטפארוואלטונג אפארט. ווערנדיק א קערפּערשאפט וואָס וועט האָבן צו טאָן בלויז מיט די רעליגיעזע ענינים פון א פּוילישער רעליגיעזער געמיינ־דע פון אידישן גלויבן.

חנה טשיזשיק

אויב וויניפּעג האָט אלעמאָל באזונדערס ווארים אויפגענומען די שלו־חים פונ'ם ארבעטנדיקן ארץ־ישראל, וועט חנה טשיזשיק דאָ קריגן א דאָפּלט ווארימען קבלת־פּנים: ניט נאָר פארטרעט זי דעם אידישן ארבעטער אין ארץ ישראל, וואָס האָט זיך עמאנציפּירט אויפ'ן נאציאָנאלן ארבעטס געביט. נאָר אויך די נייע אידישע ארבעטער פרוי אין ארץ־ישראל, וואָס האָט אויף אלע געביטן אָנגעיאָגט דעם מאן.

די אידישע ארבעטער פרוי אין ארץ־ישראל האָט ניט דורך פּאָליטישן קאמף, נאָר דורך אן אינערלאכער רעוואָלוציע דערגרייכט איר פולשטענדיקע עמאנציפּאציע און באפרייט זיך פון איר גלות. אנשטאט צו פאָדערן אנערקע־נונג פון רעגירונגען, האָט זי געגומען אין אירע הענט דעם האמער. דעם האק, דעם אקער־אייזן און דעם סערפּ — די זעלבע פרידלאכע וואפן דורך וועלכע די אידישע ארבעטערשאפט אין ארץ־ישראל קעמפט פאר איר נאציאָנאלער דערלייזונג. באנוצט זי אין קאמף קעגן די פּאראורטיילן וואָס זיינען ביי אונז אָנגעוואקסן ווי שיטאל פאר דורות און דורות.

יאָ, — און מאקע אויך פאר'ן ביקס. דארטן וואו ס'איז נייטיק צו פאר־מיידיקן מיט וואפן די שווער דערווארבענע אידישע ארבעטס פאָזיציעס. די צארטע פרייען הענט. וואָס זיינען פארהארטעוועט געווארן האקנדיק שטיי־נער. האָבן אויך מיט'ן ביקס אויסגעלערנט זיך צו באגיין פונקט אזוי גוט און ווירקזאם. ווי זייערע מענערשע חברים.

און חנה טשיזשיק איז דער בעסטער און שענסטער אויסדרוק פון אָט דער עמאנציפּירטער אידישער פרוי. — סיי מיט פרידלאכע, און סיי מיט קרינגס־וואפן. — אומעטום איז זי געשטאנען אין די פאָדערשטע רייען.

זי שטאמט אנב פון א העלדישער חלוצים משפחה. — אירע א שוועס־טער איז געווארן אין דער פארטיידיקונג פון תל־חי מיט טרומפּלדארן. און אירער א ברודער איז דורך פאררעט אומגעקומען אין דער העלדישער פארטיידיקונג פון חולדה אין 1929. און חנה אליין איז א ווירדיקע פארשטיי־ערן פון דער העלדישער משפחה.

אין נאמען פון אלעמען וועמען עס זיינען טייער די דערגרייכונגען פון דער אידישער ארבעטערשאפט אין ארץ־ישראל בכלל און די דערגרייכונגען פון די חלוצות בפרט, ווינשן מיר איר א הארציקן ברוך־הבא.

THE ISRAELITE PRESS — דאָס אידישע וואָרט

(בריוו פון פאריז)
פון י. שעכטמאן

די אידישע פּרעסע אין פראנקרייך

דער אידישער פאריז הויבט אָן אלץ מער צו באקומען זיין איינענע פיזיאָנאָ־מיע. מיט יאָרן צוריק איז דער פאריזער אידישער ישוב געווען א פּשוט'ער קאָנגלאָ־מעראט פון איינצלנע אידן, פון טויזנטער יחידים, וואָס זיינען געקומען פון פארשיי־דענע לענדער. יעדער יחיד, יעדע גרופּע, האָבן געהאט זייער איינענעם פּנים, און דער אידישער פאריז איז געווען ניט מער ווי א ריין מעכאנישע צופאסונג פון די אלע גרונט־פארשיידענע כאראקטעריסטישע עלעמענטן. א קאָלעקטיוון פּנים, א ספּעצי־פישע פאריזער אידישע אינדיווידואליטעט האָט דער אידישער ישוב אין פאריז ניט געהאט, ער איז געווען צו קליין אין כמות און צו שוואך אין אומזעלבסטשעטנדיק אין איכות, און ניט אין דער ליטעראטור, און ניט אויף דער בינע האָט מען דעם אידישן פאריז ניט געקאָנט זעען. ביז ניט לאנג האָט זיך נאָך ניט אויסגעבילדעט דער טיפּ פון א פאריזער אידן, דער ספּעציפישער פאריזער אידישער לעבנס־שטייגער, און ניט די דראמאטי־שע קונסט האָבן ניט געקאָנט אין דעם אי־דישן פאריז געפינען מאטעריאל פאר א קינסטלערישן ווערק.

ערשט אין די סאמע לעצטע יאָרן האָט זיך די לאנג אנגעהויבן צו עגדערן. דער פאריזער אידישער ישוב האָט אנגעהויבן אויסצו־אין צאָל, עס האָבן זיך אנגעהויבן אויסצו־ארבעטן ביי אן נאנץ באשטימטע און בולט'ע כאראקטער־שטריכן, מיט יעדן יאָר איז קלארער געווארן, אז דער אידישער פאריז שטעלט שוין מיט זיך פאר א טיפּ. און דאָס קינסטלערישע שאפן, וואָס שפּי־געלט אָפּ געטריי אלע לעבנס דערשיינונ־גען, האָט זיך אנגעהויבן צו אינטערעסירן מיט דעם דאזיקן טיפּ. אין דער ליטעראָ־טור האָט מען פאראָראָן געקאָנט פארצייכענען אן ערשטן אנלויפן פון א בוך פון אָנען אָן אין פון א פאריזער אידן: דער ראמאן פון אי־ראנא אידישער אויסדרוק דעם טיפּ פון א פאריזער אידן, "דוד גאדלער", האָט ניט אומזיסט געהאט אזא גרויסן דער־פאָלג אי אין פראנקרייך, אי אין אנדערע לענדער. מ'האָט אין אים מיט רעכט דער־זען דעם ערשטן אנזאָג אויף א ספּעציפיש פראנצויזיש־אידישער ליטעראטור, וואָס שפּייזט זיך ניט מיט נאָכמאכונגען, וואָס זוכט אירע איינענע וועגן און אירע איי־נענע אויסדרוקס מיטלען. איצט קאָן מען מיט באפרידיקונג רעניסטרירן א געלונג־נעם ערשטן פּראוואָ צו שאפן אן איינענעם, א ספּעציפישן פראנצויזיש־אידישן רעפּער־טואר, צו ברייננען דעם אידישן פאריז אויף דער אידישער בינע.

דער "אידישער טעאטער" איז אין פּאָ־ריז א קאפּיטל פאר זיך. יאָרן לאנג האָט מען זיך שוין באמיט צו שאפן אין פאריז א שטענדיקע אידישע בינע, וואָס זאָל סיסטעמאטיש באדיענען דעם פאריזער אי־דישן עולם, וואָס זאָל ווערן א שטענדיקער פאסטן אין דעם קולטורעלן ביודזשעט פון דעם אידישן פאריז. כמעט אלע אידישע אנטרעפּרענאָרן האָבן אין משך פון די לעצטע יאָרן פארזוכט זייער גליק אין פּאָ־ריז, אייניקע פון זיי זיינען געקומען ניט מער אויף נאסטראלן, אנדערע האָבן פּרו־בירט אויף שטענדיק דאָ זיך צו באזעצן; עס איז אפט אויסגעקומען, אז צוויי אי־דישע טרופּעס האָבן גלייכצייטיק געשפּילט אין פאריז; אייניקע אנטרעפּרענאָרן האָ־בען געשאפן א מין וואנדער־טעאטער, וואָס האָט א פאר טעג אין דער וואך געשפּילט אין אין אידישן פערטל, א פאר טעג אין א צווייטן, א טאָג אין א דריטן. די אלע פּראוואָן האָבן זעלטן געבראכט צו באפרי־דענדיקע רעזולטאטן, א סך אנטרעפּרענאָ־רען האָבן דערלייגט די קאָפּ ביי זייערע ריזיקן, אין אנדערע אנטערנעמונגען, אנדע־רע האָבן מיט מי אונטערגעהאלטן עטלאכע חדשים, און זעלטן ווען פלעגן זיי ארטיס־טן אין דער פולער מאס באקומען זייערע מאָגערע שכירות. מ'האָט דאָ שוין אויספּרובירט אלע מעגלאכע מינים פון טעאטער: דראמע, אָפּערעטע, גוטע אנ־סאמבלען און אינצעלנע 'סטאראס' — עס איז זעלטן ווען געלונגען געלונגען אויף לאנג צו פּאראיצען דעם אידישן אינטערעס פון דעם אידישן עולם.

פאר דעם זיינען זעלבסטפארשטענדלאך פאראן פארשיידענע און אפט טיפע סיבות. איינע פון די דאזיקע סיבות איז אבער בלי שום ספק געווען דער כאראקטער פון דעם רעפּערטואר. וואָס מ'פלעגט ניט שפּילן מעלאדראמע, טראגעדיע, אָפּערעטע, — איז געווען אזוי מיילדוויים פון דעם גע־שמאק, פון די פארשטעלונגען און פון דעם לעבנס־שטייגער פון דער פאריזער אידן, אז ער פלעגט אוועקגיין פון טעאטער אן אנטוישטער, אפט שלעכט פארשטייענדיק, וועגן וואָס עס האנדלט זיך. אויף דער אי־דישער בינע דערשיין נאָך עד היום כמעט אומבאשריינקט אמעריקאנישע אידישע פּיעסעס. אמעריקע איז געווען דאָס גע־בורטס־לאנד פון אידישן טעאטער, און צו זיין ספּעציפישן פּובליקום זיינען נאָך הייט צוגעפּאסט אי די יידישעטן, אי דער קאָלארים, אי די שפּראך פון כמעט אלע אידישע טעאטער־שטיק. די אירן פון ניו־יארק האָבן זעלבסטפארשטענדלאך זייערע ספּעציפישע אמעריקאנישע ליידן און פרייד, צייער צוגאנג צו מענשלאכע געפילן, זייערע איינענע פּראבלעמען, זייער אייגע־נע שפּראך, און א דורכשניטלאכן פאריזער אידן איז אפט פּשוט שווער מיטצופילן דאָס. "אמעריקאנישער" טראגעדיע, וואָס שפּילט זיך פאנאנדער אויף דער בינע, צו פאר־שטיין דעם שטארק אנגלייזירטן ישארגאן פון דעם ניו־יארקער נעטאָ, וואָס איז אזוי דייך אנגעזעטיקט מיט ענגלישע ווערטער, — א פאריזער איד האָט זיין איינענע שפּראך... וואָס איז שוין אנגעזאָגט מיט פראנצויזישע ווערטער אין אויסדרוק, ער האָט זיין איינענעם לעבנס־שטייגער, זיין איינענעם נעטאָ, אן אויסטינקטיווער מוט אויף דער בינע דעם פארקערפערנדן אויסדרוק פון זיין שפּראך.

די טרופּע פון יוליאוס אדלער, וואָס שפּילט איצט אין פאריז, האָט נעמאכט אן אינטערעסאנטן פּראוואָן צו נעבן אן ענטפער אויף דער דאזיקער אדערפעניש. דער אידישער שריפטשטעלער און זשורנא־ליסט נ. פראנק האָט אנגעשריבן א ראָמאן "די זינדיקע מוטער", און יוליאוס אדלער האָט דעם סיוושעט איבערגעארבעט פאר דער סצענע. דאָס איז די ערשטע פאריזער אידישע דראמע.

דער סיוושעט גופא איז א נאנץ באנא־לער. א אידיש מיידל האָט מיט 18 יאָר צוריק "פארפירט א ליבע" אין פאריז מיט א טיפּיש־אידישן דאן זשואן. ס'איז געקו־מען די צייט און זי האָט געבאָרן א טאָכ־טער. דאָס אומגעזעלאכע קינד האָט זי אָפּגענעגן אין פּרוט און אליין איז זי געב־געפאָרן קיין אמעריקע. דארטן איז זי נע־ווען 18 יאָר, איז געווארן רייך און וואָלט נעקאָנט זיין גליקלאך אבער דער נעדאנק וועגן דער פארלאָרענער טאָכטער האָט איר ניט געלאָזט רוען. און נאָך אן אכצן יאָ־ריקער אָפּוועזנהייט קומט זי צוריק אין פאריז, כדי צו געפינען איר קינד. דאָס קינד איז אבער דערווייל געווארן א יונ־גע מיידל, וואָס לעבט נאָך לעבן, נאָך דער בריטער וועלט. און זי לאָזט זיך פארפירן פון דעם זעלבן מאן, וואָס האָט אמאָל פאר־פירט איר מוטער; זי אנטלויפט מיט איר איינענעם פּאטער, וואָס ווייס ניט, אז דאָס איז זיין טאָכטער. נאָך לאנגע זוכעניש־אן איז זיין טאָכטער. נאָך לאנגע זוכעניש־אן ווערט אויסגעפירט ברק'ן אין קאמף מיט סיתרה'ן און זיינע חילות. דער עולם האָט זי אויסגעהערט מיט פארהאלטענעם אטעם.

איינשטיין איז געזעסן און האָט זיינע פארטרויטע אויגן פון איר ניט ארונטער־גענומען. דאָס שטארק פארברוינטע יונגע־לאכע געזיכט, מיט כמעט קינדיש אומשול־דיקן אויסדרוק, איז ווי פון אינערלאך פיי־ער באלויכטן געווען. ארום נעזוימט מיט א גרויסער קודלע גרויע עשעשיבערטע חאר, אזוי ווי מיט א "אָרעאל". האָט זיך ניט אידישע פרויען אין דייטשלאנד (וועלכע ווייל־נדיק געטראכט, אז אזוי האָט באַ־טראָפן בלוט ווען ס'עסט נישט מיט. זיי האָבן עס געטאָן פון צער בעלי חיים, און דאָס איז א געפיל, וואָס איז נאָך גרע־

(שלום אויף זייט 3)

דער דאָקומענט פון היינריך היינע'ס טיפּסטער ערני־דערונג צוליב געלט

(א בריוו פון לאָס־אנדזשעלעס)
פון אלחנן

ווען איך האָב פארנומען מיין פּלאץ אויף דער בינע, פון דעם גרויסן לאָס־אנ־געלעס פילהארמאָניק אודיטאָריום, ארום 8 אויינער שבת אונט פעיר. 26טן. איז דער גרויסער זאָל געווען ארום האלב אנ־געפילט. אנדערע געלעגענהייטן האָט זיך גע־פילט אין זאָל. א קליינקייט! אט וועט מען זיך טרעפן פּנים־לפּנים מיט'ן אידן. ניין! מיט'ן ערעסטן אפּאָלעראָסטן מענשן פון דער גאנצער וועלט. א מענש וועלכער האָט כמעט טאג־טעגלאך, פאר די לעצטע פאר מאנאטן, פארנומען דעם אויבן אן אויף די שפּאלטן פון דער גאנצער פרע־סע דאָ אין לאנד. דאָס איז אונזער אייג־שטיין, פראפעסאר אלבערט איינשטיין.

אז די פרעסע בכלל האָט ליב און יאגט זיך נאָך סענסאציעס. איז אל־באוואוסט, אבער די אבסורדן צו וועלכע ס'איז דער־נאנגען די הינע פרעסע בנוגע איינשטיינען, איז כמעט אריבער אלע גרעניצן. עס איז געקומען אזוי ווייט, אז מען האָט געמוזט אנשטעלן וואכלייט אויף שרוט אין טרים, אין אן ארום פאסאדענע קאלים. איינ־ס אבלין, א וואָרט, פון דער לעבעדיקער לע־נענדע. וואָס הייסט א י י נ ש ט י ן. האָט ער באראפט פארן. האָט אים אין א נאנצער רעגימענט פון צייטונג פאָליציסן נעמוזט באלייטן אויסזוחיטן אים. א גע־וויסער איינצידענט, וואָס איך וועל דאָ ברייננען וועט כאראקטעריזירן צו וואָס פאר א לעבעדיקן אויסדרוק די זאך איז געטר־בען געווארן.

א "קאָרעספּאנדענטיכע" פון א געוויסער אנגעזעענער צייטונג, האָט באשלאָסן צו האָבן אן אינטערוויו מיט'ן בעל־דבר. האָט זי גענומען איר "ראודסטער" און איז אוועק קיין פאסאדענא. דארט האָט מען איר געזאָגט, אז ער איז אוועק אויף א שפּאציר אין די בערג. איז זי ניט פויל, און האָט זיך אוועקגעלאָזט אין די בערג אים זוכן. דאָס מערקווירדיקסטע איז וואָס באַ־גענענדיק זיך מיט די פארשידענע וועכ־טער זיינע אין די בערג, און פרעגנדיק אויף איינשטיינען, האָבן זיי זי דירעקטירט פון איינעם צום אנדערן. זי האָט זיך ארומ־געבלאנקעט צווישן די עפּלען א היבשע צייט, אונטער דער ברענענדיקער קאלי־פארניער זון ביז, ארומגייענדיק א גרויסן פון צוויי זייטן פארשטעלטן עפּלן, איז זי וואָלט איר געמיינט רבותי?.. אויף א נאקעטן מענשן, וועלכער איז געווען ניט קיין אנדערער, ווי פראָפּ. איינשטיין אין דעם זיידע אדמ'ס קאסטיום, און האָט זיך נאָנץ געמיטלאך געוואָרמיט אין דער זון, מיינענדיק אז קיין אויג פון קיין אדם, וועט אים דאָרט ניט זעען סכל שכן פון א בת־חוה.

די ניינעריקע בת־חוה האָט זיך צוריק־געצויגן, ניט האבנדיק מיט זיך קיין פיינ־בלעטער, און ווי עס שיינט, האָט עס איר שטארק פארדראָסן, ווייל זי האָט זיך ניט גע'פּועל'ט צו לאָזן וויסן איר צייטונג וועגן דער נעשעענעניש. און דאָס האָט אויפגע־טרייסלט די גרונטפעסטיקייטן פון קאָלי־פארניע, ממש ווי אן ערדציטעריניש . . .

אבער אירט מיר אנטשולדיקן רבותי, איך בין אראָפּ פון וועג. (דאָס איז דאָך אלע מאָל דער סוף מיט איינעם וואָס פאר־טשעפּט זיך מיט א בת־חוה.)

אלזאָ דער זאָל פון דעם אדיטאָריום האָט זיך ביסלאכווייז געגומען אנפילן. עס איז 8.30. דער עולם ווערט אומגעדולדיק. דער פארזיצער פונ'ם אוונט איז געגוואוגען

די ליטעראטור פון הענריך היינע, דעם דאזיקן מוטיקן און גרויסן דיכטער, איז זייער גרויס. פון איין זייט איז זיין ווערק אריין אין דעם אוצר פון דער בעסטער דייטשער ליטעראטור, פון דער אנדערער זייט ווערט ער אבער ביזן היינטיקן טאג העפטיק באקומפט, אזוי ווי ער וואָלט נאָך געלעבט און עס וואָלט טען נאָך מעגלאך געווען פון אים נייע איבערראשונגען.

היינע האָט ליב געהאט זיין דייטשע היים, א נאנץ לעבן געבענקט צו איר, דעם גרעסטן טייל פון זיין לעבן האָט ער פארבראכט אין פאריז, און אין אויף דארטן געשטאָרבן. עס זעט זיך גאָר־נישט פאר, אז זיין געביין זאָל אמאָל קאָנען געבראכט ווערן קיין דייטשלאנד. ביי יעדער געלעגענהייט האָט ער מיט דער גרעסטער ליבע גערעדט וועגן זיין שטאָם־פאָלק, אבער ער האָט זיך גע־שמד'ט אין זיין יונגט, און גע'שמד'ט האָט ער זיך אויסשליפלאך צוליב קאריי־יעריסטישע צוועקן. ער איז געווען פול מיט סתירות, אין איין האנט האָט ער געטראָגן די לירע פון א צארטן זינ־גער, און ווען ער האָט געזונגען האָט מען זיך גארנישט געקאָנט פארשטעלן, אז א דער אנדערער האָט ער א פלאמנדיק שווערד פון קאמף, מיט וועל־כער ער קאָן אזוי אומב'רחמנות'דיק פארוואונדן זיין קעגנער, און דער קע־נער האָט געהאט א וועלט א גאנצע. יע־דענפאלס מער ווי פריינט, אזוי, אמאָל, ווען ער האָט נאָך געלעבט, און אזוי ביז צום היינטיקן טאג. היינע איז פון

איינע זייט געווען פול מיט ביטול צו געלט מאנגאנען, אבער פון דער אנדערער זייט האָט ער זיך געקאָנט אזוי דערנ־דערן פאר די זעלבע מאנגאנען, אז עס איז פּשוט ניט גלויבלאך.

און אָט זיינען דערשינען מיט א צייט צוריק צוויי זייער אינטערעסאנטע ווערק וועגן היינען. איינס: א קאָמפּליטע אויס־גאבע פון זיינע מעמואָרן, צוזאמענגע־שטעלט דורך דעם באראָמטן דייטשן שריי־בער הערבערט אויליענבערג, א בוך פון קנאפּע זיבן הונדערט זייטן. דאָס צווייט־טע: א בוך מיט דעם נאָמען "קאָנ־פעסיא יודאיקא" וואָס נעמט אויף קנאפּע דריי הונדערט זייטן, אלץ ארום, וואָס היינע האָט ווען עס איז געשריבן בלויז וועגן אידן. מערקט אייך, אויף קנאפּע דריי הונדערט זייטן האָט היינע געשריבן בלויז וועגן אידן, און איר מוזט דאָך וויסן: א היינעס געזאמלטע ווערק זיינען ניט א סך מאל מער ווי דריי הונדערט זייט־טען.

און אָט די ביידע ווערק זיינען ממש א קוואל פון טיפן אלגעמיינעם און אפּ־לו אידיישן וויסן, פון גרויסע און טיפע לייזן, זיי זיינען א דאָקומענט פון א מענשן, וואָס האָט איינער אליין גע־קעמפּט מיט א גאנצער וועלט, אבער אויף פון א מענשן, וואָס האָט נאָך א שווערן קאמף געקעמפּט מיט זיין איינענער אר־נעראלאכער וועלט.

היינע האָט פיינט נעהאט די וועלט ארום זיך, ער האָט זיך אליין אויף נישט ווייניק פיינט געהאט, און דאָ קומט צום אויסדרוק סיי אין זיינע מעמואָרן, וואָס

דאָרטן וועט מען מיר אויף דער בינע דאָס ספּעציפישע פאריזער נעטאָ, דעם "פּלעצל" מיט זיינע אלטע געבוינענע הייי־זער", מיט זיינע איינגע קרומע געאלאך, מיט זיין געמיש פון פראנצויזישע און אי־דישע עלעמענטן. מיר זעען דעם מערקווירי־דיקן, כמעט סימבאלישן האלב־משוגע'נעם שווייגנדיקן "משיח" אין מיט'ן נאס. די דעקאָראציע פון דעם פּלעצל איז אזוי הייימיש, אזוי נאָנענט, דעם טעאטער עולם, אז ער אפּלאָדירט שוין ווי נאָר דעך פאר־האנג הויבט זיך אויך. ער זעט באקאנטע טיפּן, ער דערקאנט ליכטיקע און טונקעלע געשטאלטן, ער דערמאנט זיך וועגן דער ערשטער, פאר'מלחמה'דיקער אימיגראציע, מיט אירע פארטיי לייט און אירע פארטיי וויכוחים. דער נאנצער אינטערעס פון דער דראמע לינט אין דער סביבה, וואו עס שפּילט זיך פאנאנדער די נאנצע דראמא־טישע האנדלונג. א דערפארענער און קלו־גער רעזשיסאָר, האָט יוליאוס אדלער ניט אויסגערוקט אויפ'ן רעשטן פּלאָן נאָר די הויפּט העלדן; אין דער פּיעסע שפּילן 35 פערסאנאזשן — און יעדערער פון זיי לעבט, האנדלט, שטעלט מיט זיך פאר אן אויסגעשפּראָכענעם און בולטן מענשן־טיפּ. און דאריבער באריירט די פּיעסע די פאר־שיידנסטע זייטן פון דעם פאריזער אידישן לעבן, דערס צום האראן פון יעדן צושויער, דאָס אלע ווייל דער אויבן אויפגע־נומענער כמראנע פון דער אנדערער. האָט צוזאמענגענאָגן אין דער אינדערגאנ־ווייל אין דער פּיעסע אויפגעקומען אלע אלע מעלות און מיט אלע חסרונות פון דעם ספּעציפיש פאריזער אידישן טיפּ.

ווען דאָס בלייבן ניט מער ווי אן ער־שטע שוואָך, וואָס מאכט נאָך ניט קיין פרעלינג? אדער ווען "די זינדיקע מוטער" זיין דער ערשטער אנזאָג פון אן איינגאר־טיקער לעבנסנעטערייער פאריזער אידישער בינע־קונסט, וואָס וועט פארטרייבן דיי סקאָרבאוועג ניסאמוס געווארענע אמעריקא־ניש־אידישע אָפּערעטעס אין דראמעס, וואָס זאָגן נאָרנים, ניט דעם מח אין ניט דער נשמה פון דעם היינטיקן פאריזער אידן?

יאנוואר, 1931.

פּראָפעסאָר איינשטיין און חנה טשיזשיק ::

(א בריוו פון לאָס־אנדזשעלעס)
פון אלחנן

ווען איך האָב פארנומען מיין פּלאץ אויף דער בינע, פון דעם גרויסן לאָס־אנ־געלעס פילהארמאָניק אודיטאָריום, ארום 8 אויינער שבת אונט פעיר. 26טן. איז דער גרויסער זאָל געווען ארום האלב אנ־געפילט. אנדערע געלעגענהייטן האָט זיך נישט פאר, אז זיין געביין זאָל אמאָל קאָנען געבראכט ווערן קיין דייטשלאנד. ביי יעדער געלעגענהייט האָט ער מיט דער גרעסטער ליבע גערעדט וועגן זיין שטאָם־פאָלק, אבער ער האָט זיך גע־שמד'ט אין זיין יונגט, און גע'שמד'ט האָט ער זיך אויסשליפלאך צוליב קאריי־יעריסטישע צוועקן. ער איז געווען פול מיט סתירות, אין איין האנט האָט ער געטראָגן די לירע פון א צארטן זינ־גער, און ווען ער האָט געזונגען האָט מען זיך גארנישט געקאָנט פארשטעלן, אז א דער אנדערער האָט ער א פלאמנדיק שווערד פון קאמף, מיט וועל־כער ער קאָן אזוי אומב'רחמנות'דיק פארוואונדן זיין קעגנער, און דער קע־נער האָט געהאט א וועלט א גאנצע. יע־דענפאלס מער ווי פריינט, אזוי, אמאָל, ווען ער האָט נאָך געלעבט, און אזוי ביז צום היינטיקן טאג. היינע איז פון

איינע זייט געווען פול מיט ביטול צו געלט מאנגאנען, אבער פון דער אנדערע זייט האָט ער זיך געקאָנט אזוי דערנ־דערן פאר די זעלבע מאנגאנען, אז עס איז פּשוט ניט גלויבלאך.

און אָט זיינען דערשינען מיט א צייט צוריק צוויי זייער אינטערעסאנטע ווערק וועגן היינען. איינס: א קאָמפּליטע אויס־גאבע פון זיינע מעמואָרן, צוזאמענגע־שטעלט דורך דעם באראָמטן דייטשן שריי־בער הערבערט אויליענבערג, א בוך פון קנאפּע זיבן הונדערט זייטן. דאָס צווייט־טע: א בוך מיט דעם נאָמען "קאָנ־פעסיא יודאיקא" וואָס נעמט אויף קנאפּע דריי הונדערט זייטן, אלץ ארום, וואָס היינע האָט ווען עס איז געשריבן בלויז וועגן אידן. מערקט אייך, אויף קנאפּע דריי הונדערט זייטן האָט היינע געשריבן בלויז וועגן אידן, און איר מוזט דאָך וויסן: א היינעס געזאמלטע ווערק זיינען ניט א סך מאל מער ווי דריי הונדערט זיי־טען.

און אָט די ביידע ווערק זיינען ממש א קוואל פון טיפן אלגעמיינעם און אפּ־לו אידיישן וויסן, פון גרויסע און טיפע לייזן, זיי זיינען א דאָקומענט פון א מענשן, וואָס האָט איינער אליין גע־קעמפּט מיט א גאנצער וועלט, אבער אויף פון א מענשן, וואָס האָט נאָך א שווערן קאמף געקעמפּט מיט זיין איינענער אר־נעראלאכער וועלט.

היינע האָט פיינט נעהאט די וועלט ארום זיך, ער האָט זיך אליין אויף נישט ווייניק פיינט געהאט, און דאָ קומט צום אויסדרוק סיי אין זיינע מעמואָרן, וואָס

דאָרטן וועט מען מיר אויף דער בינע דאָס ספּעציפישע פאריזער נעטאָ, דעם "פּלעצל" מיט זיינע אלטע געבוינענע הייי־זער", מיט זיינע איינגע קרומע געאלאך, מיט זיין געמיש פון פראנצויזישע און אי־דישע עלעמענטן. מיר זעען דעם מערקווירי־דיקן, כמעט סימבאלישן האלב־משוגע'נעם שווייגנדיקן "משיח" אין מיט'ן נאס. די דעקאָראציע פון דעם פּלעצל איז אזוי הייימיש, אזוי נאָנענט, דעם טעאטער עולם, אז ער אפּלאָדירט שוין ווי נאָר דעך פאר־האנג הויבט זיך אויך. ער זעט באקאנטע טיפּן, ער דערקאנט ליכטיקע און טונקעלע געשטאלטן, ער דערמאנט זיך וועגן דער ערשטער, פאר'מלחמה'דיקער אימיגראציע, מיט אירע פארטיי לייט און אירע פארטיי וויכוחים. דער נאנצער אינטערעס פון דער דראמע לינט אין דער סביבה, וואו עס שפּילט זיך פאנאנדער די נאנצע דראמא־טישע האנדלונג. א דערפארענער און קלו־גער רעזשיסאָר, האָט יוליאוס אדלער ניט אויסגערוקט אויפ'ן רעשטן פּלאָן נאָר די הויפּט העלדן; אין דער פּיעסע שפּילן 35 פערסאנאזשן — און יעדערער פון זיי לעבט, האנדלט, שטעלט מיט זיך פאר אן אויסגעשפּראָכענעם און בולטן מענשן־טיפּ. און דאריבער באריירט די פּיעסע די פאר־שיידנסטע זייטן פון דעם פאריזער אידישן לעבן, דערס צום האראן פון יעדן צושויער, דאָס אלע ווייל דער אויבן אויפגע־נומענער כמראנע פון ד

1 טאָג
נעדיינקס אז מיר קאָנען אייך געבן באַדינונג אויב איר פאַרלאַנגט. דריי קליינינג
אין אַלע אייערע אָדער פאַרבן
37 266, PERTH DYE WORKS LTD.
נ. ג. פּאַרסנאַי, מענעדזשער

איך קאָנט פאַרן פאַר 50c פון אירגענד וועלכן טייל פון נאַרט ענד ביז צום צענטער פון שטאָט.
סיט א בלין בוירד טעקסי
טעלעפאָנירט
24 521 און 24 511

קאַלגאַרי CALGARY קאַלגאַרי

פראַדקין און שומיאַטשער
באַריסטערס, סאָליסיטאָרס, נאָטאַריס
611 גרין עקסטשענדזש בילדינג
אפיס טעלעפאָנען:
M 7110 M 7148
רעזידענס טעלעפאָן
M 1975
FRADKIN & SHUMIATCHER
Barristers, Solicitors, Etc.
Calgary Alberta

WINDSOR BOWLING ALLEYS
330A 8th Ave. W.
(Under Ingratian's Shoe Store)
פאַר רעזערוואַציעס
טעלעפאָנירט 4589 עם.

Stewart Motors
328 9th Ave. E.
M7273
אוטאָ ריפּעירס
גען, אויל, אקסעסאָריס
פּערזענלאַכע באַדינונג

ווען אין קאַלגאַרי
פאַרפאַרט אין
האָטעל נאָבל
רייטס $1.00 און העכער
באַדינונג און באַקוועמלאַכקייט אין אונזער מאָטאָ
מאָדערנער רעסטאָראַן אין פאַרבינדונג
א "באַס" באַגענען צו יעדער צייט
H. H. ADAMS, Mgr.

נעמט אייערע פאָטאָס אין אונזער סטודיאָ
מיר פאַרזיכערן אייך ערשט־קלאַסיקע
Brewer Studio
איבער 20 יאָר עקספּיריענס.
114-8th Ave., E. Calgary, Alta.

וועלוועט מאָטאָר אויל
איז ספּעציעל געמאַכט אויסצוהאַלטן מער שווערקייטן, דערפאַר שטייט עס אויס היץ און איז פּערפעקט נאַעוילט ביז'ן לעצטן מויל
מיר פאַרקויפן פון 5 גאַלאָן ביז א קאַר־לאָט
VELVET OIL COMPANY
W3011—1944-8 Tenth Ave., W.—W3193
CALGARY

Jensen's Transfer Co. Ltd.
רעגולערע טעגלאַכע באַדינונג
— קאַלגאַרי —
אקאַטאָקס, בלעק דיימאָנד, מורנער וועלי,
קראָספילד — קאַרסטעירס
רופט אונז בלויז אַפּ, מיר פירן אַלצדינג אויבעראַל
לייוסטאָק — מאַשינען — פּראָכט און עקספּרעס
Office and Warehouse Phone M5347
323 - 11th Ave. East

DENCH CARTAGE
טעלעפאָן אַלדס 212
קאַלגאַרי 3049 עם. עדמאָנטאָן 28 212
טעגלאַכע פּראַכט עקספּרעס צווישן קאַלגאַרי און עדמאָנטאָן
We Handle All Classes of Freight

מיר זיינען די איינציגע אויסשליפלאַכע מאַנומענטן פון
מאָנומענטן
אין קאַלגאַרי
איידער איר באַשליסט צו קויפן א מצבה פאַר אייערע ליבע און מייערע, קומט און זעט אונז, עס וועט זיך אייך באַצאָלן
THE McDONALD GRANITE CO. LTD.
2313 Second Street East
CALGARY
Phone M 3305 — Res. M 2130

G. A. BECKEN
דילער אין
פּוטער, אייער און קעז
STALL NO. 27 אין נייעם מאַרקעט

קאַלגאַרי קאַלגאַרי
מר. הענדי זיסקינד
איז דער קאַרעספּאָנדענט און פאַרטרעטער פאַר "דאָס אידישע וואָרט" אין אייער שטאָט און אומגעגנט.
מיר בעטן אַלע סעקרעטאַרן פון די קאַלגאַרער אָרגאַניזאַציעס צו איבערגעבן די נייעסן און באַריכטן פון זייערע אָרגאַניזאַציעס צו מר. הענדי זיסקינד, 109 זי־בעטע עוועניו, איסט, וועלכער איז אויך באַפולמעכטיקט אָנצונעמען סובסקריפּ־שאָנס פאַר "דאָס אידישע וואָרט".
שרייבט אָדער טעלעפאָנירט צו אים:
W 1733

פּאַרדיקן און שומיאַטשער
באַריסטערס, סאָליסיטאָרס, נאָטאַריס
611 גרין עקסטשענדזש בילדינג
אפיס טעלעפאָנען:
M 7110 M 7148
רעזידענס טעלעפאָן
M 1975
FRADKIN & SHUMIATCHER
Barristers, Solicitors, Etc.
Calgary Alberta

דר. ל. רודין
913 HERALD BLDG.
טעלעפאָנירט
אפיס, 3355 עם. רעז. 4747 עם.

פּוירנעס פאַרריכט און אַריינגעשטעלט
H. L. MOORE
SHEET METAL WORKS
Rear 115-7th Ave. West
דזשענעראַל טינסמיטינג, רינוועס
Office Ph M 1424 Res. L 1984
CALGARY, ALTA.

ALICE MURDOCH
מאַנץ סקול
515 14th Ave. W.
M4131

THE PAGODA SHOP
610-1ST ST. WEST PH M9189
אויסשליפלאַכע
אַריענטאַלישע און אייראָפּייאישע אימפּאָרטירונגען
די פיינסטע מתנות צו די נידעריקסטע פּרייזן.

ALBERTA BATTERY COMPANY
מאַנופאַקטשורערס פון
איי. בי. סי. בעטעריס
סערוויס אויף אַלע מאַשינען
422-9 Ave. East M 4485

CHICAGO RADIATOR & FENDER CO.
שטעלט זיך אָפּ דאָ פאַר הויך־קלאַסיקער באַדיענונג, פענדער און באַדי אַרבעט
1314A-1st W., Calgary, Alta.
Ph M 5766 J. McLEOD, Prop.

ERNEST LUTZ
125-14th Ave. East Ph. M7636
CALGARY, ALTA.
אויסגראַבונג — שטיין אַרבעט
ציגל — קאָנקריט און לאָון אַרבעט

שאַפ טעלעפאָן אי. 5401
GOODWIN & BOND
Res. E 5393 Res. E 5596
דזשענעראַל בלעקסמיטס
אָרנאַמענטאַלע אייזנאַרבעט א. א.
805 14th St. East, Calgary, Alta.

ALF WELDING SHOP
231-7th Ave. East
PHONE M9493
אַלע סאָרטן מעטאַל פאַרריכט
צופרידנשטעלנדע אוטאָמאַביל אַרבעט
א ספּעציאַליטעט

מאַכט זיך גרייט פאַר דעם ווינטער
האָט יוני וועטער אין מיטן ווינטער דורך נוצן א
מאָרריד זאָן
שטאָלענע פּוירנעס
אין אייער היים
יעדע פּיטשור וואָס פאַרזיכערט מער היימישע באַקוועמלאַכקייט און א סך לייכטער צו אָפּערירן איז אינ־קאָרפּאָרירט אין דער קאָנסטרוקציע פון די ראַזיקע פּוירנעס.
זעט זיי אין אונזער שאָורום.
Foulds & Booth Ltd.
Sheet Metal and Roofing Contractors
1010 12TH AVE. WEST
Phone W2887

אַלע האָבן ליב גוטע פיש
מיר האָבן די בעסטע פיש צו יעדער צייט. גיט אונז אייער נעקסטן אָרדער.
פּרובירט
אונזערע גערויכערטע לאַקס און געזאַלצענע הערינג
אין
Billingsgate Fish Markets
M 1089 4 Stores: M 9230
222-8th Ave. E.; 107-7th Ave. W.
835-17 Ave. W., W 1605
Sanitary Mkt, Cor. 3 St., 7 Ave. W.

באַני קאַט
אָנגענומען אין אַלע אירע גלידער און זי האָט שוין נישט געקאָנט זיך קעגן־שטעלן. ווידער זיינען זיי שטיין גע־בליבן דערשראָקענע, עפּעס א שאַרף האָט זיך דערהערט. סילוויאַ האָט זיך אויס־געדרוקט, אז זי האָט געזען א פּאָר בראַנענדיקע אויגן וואָס האָבן געקוקט פון אונטער דעם ווינקל פון דער הויז... זי האָט זיך מיט ביידע הענט אָנגע־כאַפּט אַן בענדזשאַמינ'ען, זי האָט אויס־געציטערט און זי האָט ניט געקאָנט קיין וואָרט אַרויסברייגנען.
— סילוויאַ, וואָס איז ?
— עפּעס־דאָכט זיך מיר . . .
— וואָס אַזוינס ?
— אימעצער שפּירט אונז נאָך . . . .
— וואָס פאַלט דיר איין ? ווי קאָן עס זיין ? עס האָט זיך דיר אויסגעוויזן.
און ער האָט זי אַרומגענומען פּיט ביידע הענט, ער האָט איר געגעבן א צי צו זיך אַזוי שטאַרק, אז אַרי האָט אָנגעהויבן צו שווינדלען אין די אויגן און זי האָט שטיל א קרעכץ געטאָן.
און ער האָט געשעפּטשעט :
— קום . . .
און זיי זיינען אַרויף אויף די טרעפּ וואָס האָבן געפירט צום גרויסן צימער, וואָס איז געווען איבערן גאַראַזש.
דער צימער איז שטענדיק געשטאַנען לייריק און די טיר איז געווען פאַרמאַכט בלויז אויף א קייטל וואָס מען האָט פאַר־לייגט אין דרויסן.
בענדזשאַמין האָט פאַרזיכטיק גע־עפנט די טיר, זיך נאָך אַמאָל אַרומגע־קוקט. פינסטער, שטיל, און ביידע זיי־נען אַריין אין אינווייניק און די טיר האָבן זיי פאַרזיכטיק פאַרמאַכט.

(ווייטערעס קומט)

Academy Golf Course
(אינווייניק)
דאָס גייסטע אין גאָלף
CHAS. E. SUFFEL, Prop.
620 8th Ave. W. Penley's Academy

MAC'S MACHINE SHOP
823 10th Ave., West
CALGARY, ALTA.
אַלגעמיינע מאַשין אַרבעט
עלעקטריק און אַסיטילין וועלדינג
אַקסי־אַסיטילין. ערשט קלאַסיקע באַדיענונג
PHONE M 5052

FANNY SHUMIATCHER ZISKIN
פּריוול לערערן
ספּעציאַליזירט מיט אַנפאַנגער
סטודיאָ: 307 פּרעזידענט אַפּאַרטמענטס
טעלעפאָן עם. 1733
307 President Apt.

גאָלאַנאַנס ברויט
איז גוטער ברויט
ווערט פאַרקויפט אין אונזערע
7 סטאָרס אין קאַלגאַרי
4 פאַר 25 סענט
דעליווערט צו אייער טיר צו 8 סענט
א לאַכן אַדער 13 פאַר $1.00
מיר נוצן ריינע ווערדשעטיבל און פּוטער פעטס אין אַלע אונזערע ברויטן
און קייקס.
PHONE L1990 M9689

איך וועל איבערקוקן אייער דזשאַב און אייך געבן א פּרייז צו ישרער צייט
G. J. FITZGERALD
פּלאָמבער און גאַז פיטינג
898 9th Ave. East Phone E 5792
CALGARY

JACKSON'S WELDING
בלעקסמיטינג
עלעקטריק און אַסעטילין וועלדינג
816 NINTH AVE., W.
Phones: M1998 — S0014
CALGARY :: ALBERTA

DALES
Hot Roast Chickens
4טע סטריט ווסט, אַנטקעגן איטאָנס.
ביי דער טיין פון דעם גאַלדענעם האָן.

CASCADE CAFE
CALGARY and BANFF
811 CENTRE STREET
Calgary, Alta.
איינער פון די סאַמע מאָדערנע, סאַניטאַרע און אַפּ טו דייט רעסטאָראַנטן
ספּעשל לאָנטשעאָן 40 סענט
דינערס צו צוציענדיקע פּרייזן
GEORGE ANDREWS, Mgr.

דאָקומענט פון היינעס דערנידעריקונג

(שלום פון זייט 2)

סער פון דאָס פּשוט'ע רחמנות — איי־ער איידל הארץ — ה' באַראַן — איז אויף געטריי געבליבן צו דאָס דאָזיקן גרויסמוטיקן אידישן אַבערגלויבן, איך ווייס עס געגען, ווייל איך ווייס עס גוט, אז וען איר האָט א באַזונדער מול געהאַט אין אייערע גרויסע געשעפטן, האָט איר ניט נאָר געדיינקט אין אייערע נאָענטע סטע פאַמיליאַנטן, נאָר איר האָט אויך קיינמאָל נישט פאַרגעסן אַז דאָס ריכ־טער, אַז דאָס דאָזיקן גרויסן קינד, אויך ער האָט שטענדיק באַקומען א באַראַן (!) פון אייער טיש".
קאָן דען נעמאָלט זיין א דאָקומענט פון נאָך א טיפערער דערנידעריקונג ? קאָן מען דען נאָך מער בעטן, אַדער ריכ־טיקער, בעטלען ?
און דאָס איז עס דער זעלבער היינע, אַלץ דער זעלבער היינע, דאָס זעלבע גרויס־סע רעטעניש, וואָס פאַלט בסדר אין דער טיפסטער טיף, כדי זיך אין א רגע אַרום צו דערהויבן זיך צו דער העכ־סטער הויך.

פאַרפעלט א נאָמען

אין דעם באַריכט פון וועגרעוויל, אַלטאַ., פון די ביישטייערער פאַר דעם אַרץ־ישראל אַרעבטער קאַמפּיין וואָס איז דערשינען אין "דאָס אידישע וואָרט" מיטוואָך, דעם 4טן מאַרט, איז דורכגעלאָזט געוואָרן דער נאָ־מען פון מר. י. שטאַבסקי, וועלכער האָט ביינגעשטייערט $2.00 צו דעם קאַמפּיין.

DODD'S KIDNEY PILLS
FOR ALL KIDNEY DISEASES
BACKACHE BLADDER TROUBLES RHEUMATISM
No. 1087 THE P

פאַר איבער דריי פערטל יאָר הונדערט זיינען דאָד'ס קידני פּילס געווען דער אַנערקענטער מיטל פאַר רוקנווייטיק, רומאַטיזם, בלאַטער טראַבלס און פילע אַנדערע קראַנקהייטן, פאַראורזאַכט דורך שלעכטע קידנים. צו באַקומען פון אַלע דילערס פאַר 50 סענט. אָדער 6 באַקסעס פאַר $2.50, אָדער דירעקט פון די דאָד'ס מעדיצין קאָ., לימיטעד, טאָראָנטאָ 2. ביים דערהאַלטן די סומע.

דיר האָב איך קיין מורא ניט . . . . נאָר עפּעס פיל איך אַזאַ שרעק . . . אַזאַ פיין . . . ווי דער טויט וואָלט מיר געשטאַנען אונטער די פלייצעס.
ער האָט גאַרנישט געענטפערט. ער האָט געטריבן די מאַשין און ביידע האָבן געשווינען. עפּעס א שווערער שאָטן פון טרויער איז פלוצלונג געפאַלן אויף זייע־רע נשמות און פאַרטונקלט זייער ליכטי־קייט. זיי האָבן זיך דערפילט איינזאַם אויף דער גרויסער וועלט . . . און עס האָט זיי דערפאַר נאָך שטאַרקער געגומען ציען איינער צום אַנדערן.
— בען ! מיר זיינען שוין ניט ווייט פון דער הויז, — האָט זי געזאָגט.
— ס'איז פינסטער, קיינער קאָן אונז נישט באַמערקן . . . דער אַלטער איז דאָך אין דער היים נישטאָ . . .
— שטעל אַפּ די מאַשין, מיר וועלן צוזיין צופוס.
בענדזשאַמין האָט אָפּגעשטעלט די מאַשין ביים טראַטואַר, און זיי זיינען ביידע פון איר אַרויס. זיי האָבן זיך געלאָזן גיין געלאַסן. דער היטל איז גע־האַנגען א שוואַרצער, נאָר א שטיילער. דער ווינט האָט געבלאָזן ערגעץ ווייט פון דאַנען און די דונערן זיינען געקר־מען טעמפּ מיט א שוואַכן אָפּקלאַנג.
ערגעץ ווייט האָט עס נאָך פון צייט צו צייט געבליצט, און די בויטער אין נאַס האָבן שטיל געקרעכצט און געצי־טערט.
ביידע זיינען גענאַנגען שטיל און זיי האָבן געטראַכט עפּעס אויפלעבאָן וואָס איז געווען אַז זיס מיט ווייטאָג. די הייזער. די הייזער זיינען שוין געשטאַ־נען פינסטערע, שווייגנדיקע און די שוי־בען פון די פענסטער האָבן שוואַרץ גע־גלאַנצט. וועלן זיי זיינען שוין געשטאַנען נאָר ניט ווייט פון מר. וואָלפ'ס הויז, זיינען זיי ביידע שטיין געבליבן און זיי האָבן איינגעהאַלטן דעם אָטעם. א קרעכץ פון א טיר האָט זיך געהאַט געהערט.
— אימעצער האָט דאָרט פאַרמאַכט די טיר פון פאַרטש, — האָט סילוויאַ א שעפּטשע געטאָן, — מען האָט נאָר וואָס דאָרט פאַרלאָשן דאָס ליכט.
— ס'האָט זיך דיר אויסגעראַכט . . . זעסטו דען נישט אַז אין דער נאָכצער הויז איז שוין פינסטער ? ס'האָבן זיך די בויטער צעשאָקלט, האָסטו געמיינט אַז א טיר מאַכט זיך צו . . . ס'האָט זיך דיר אויסגעראַכט.
— איך האָב עפּעס מורא . . .
— פאַר וואָס ?
— מיר דאַכט זיך, אַז מען קוקט אונז נאָך . . .
— וואָס דיך אַיינפאַלן . . . ווער א שטיינער . . .
— וואָס ווייס איך ?
— עס דאַכט זיך דיר אויס . . .
זיי זיינען צוגעקומען נאָענט צום הויז און זיי זיינען שטיין געבליבן, און זיי האָבן זיך איינגעהערט. אָבער שטיל . . . דאָס הויז איז אינגאַנצן געשטאַנען אייג־געוויקלט אין פינסטערניש.
בענדזשאַמין האָט ווידער דערזעען דעם נאַראַדזש און דעם צימער וואָס איז געשטאַנען איבערן גאַראַדזש. ער האָט שטיל א ציטער געטאָן און מיט א שטיל קול האָט ער אַרויסגעשעפּטשעט :
— קום סילוויאַ, קום . . . . איבערן גאַראַדזש איז פאַראַן א ציטער . . . . . קום אַהין.
מיט איין האַנט האָט ער איר שטאַרק אַרומגענומען און איר צו זיך צוגעטר־לעגט און סילוויאַ האָט גאַרנישט גע־זאָגט. מיט שטילע טריט האָבן זיי זיך פאַרזיכטיק אַריינגעגאַנגען אין אַרונטער דער הויז, געגאַנגען און זיך אַרומגע־קוקט, א פּאָר מאָל האָבן זיי זיך אָפּ־געשטעלט, געשטאַנען און איינגעהאַלטן דעם אָטעם.
— בען . . . ס'איז שוין שטאַרק שפּעט . . . . בען . . . — האָט סיל־וויאַ שטיל געזאָגט.
— איז וואָס זשע, סילוויאַ ?
— איך וויל שוין גיין אין שטוב...
— שפּעטער, שפּעטער . . . סילוויאַ, איך קאָן נישט אַוועקגיין . . . קום, סילוויאַ.
זיין שטימע איז געווען אַזוי שטיל און בעטנדיק און מיט אַזוי פיל ליבע און ליידנשאַפט, אַז א שיכרות האָט זיך געקלערט : אפשר וועל איך דאָרט טרע־פען . . .
— און אַז דו ביסט אַהין אַריינגעקר־מען, האָסטו זיך געמאַכט ווי דו זעסט מיך נישט.
— נאַרעלע ! צו וואָס דאַרף איך, אַז יעדערער זאָל עס זעען ? . . . אַז איך האָב דיר דאָרט דערזען האָט עס מיר געגומען שווינדלען אין די אויגן.
— שווינדלן ?
— פאַר גרויס גליק.
— טייערע מיינע !
— איך בין געזעסן ביי א צווייטן טיש און איך האָב כסדר געפילט אַז דו זיצסט דאָרט. איך האָב מורא געהאַט אומצוקוקן נאָר דאָס האַרץ האָט אין מיר אַזוי גע־קלאַפּט, אַזוי שטאַרק אַז מיר האָט זיך אויסגעוויזן אַז אַלע ביים טיש הערן ווי מיין האַרץ קלאַפּט. איך האָב דאָך שיעור נישט געגומען שרייבן פון פרייד.
— איך האָב אַזוי אויסגערעכנט אַז איך וועל זיך טרעפן מיט דיר ביי די סטאַנס.
— און איצט . . .
— וואָס איצט ?
— איצט האָב איך באַגלייט דער מאַמען צו דער קאַר . . . איך האָב זיך געוואָלט אומקערן אַהיים און פלוצלונג נעלאָזן גיין געלאַסן. דער היטל איז גע־שעפּשעט, — בעגיש ! בעגיש ! איך טראַכט דאָך בלויז פון דיר . . . די נאַכצע צייט . . .
און זי האָט זיך א וואָרף געטאָן אויף אים, זי האָט אים אַרומגענומען מיטן נאַכצן כוח ביים האַלז, זיינע הענט האָ־בען זיך אַרומגעוויקלט אַרום איר, און ביידע האָבן געבליבן שטיל געקרעכצט פון פרייד און גליק . . .

* * *

— א שטורעם !
— עס וועט באַלד אויסברעכן א שטורעם, — האָט זיך סילוויאַ אָנגע־רופן !
— קום בעגיש, קום . . .
ביידע זיינען אויסגעשטאַנען. אין דער לופט האָט זיך געפילט א פייכקייט.
— יאָ, עס וועט רעגענען.
— קום ניכער . . . בעגיש מיינער !
זיי האָבן זיך געהאַלטן ביי די הענט און זיי זיינען געגאַנגען צו דער מאַ־שין. אַלע ווייַלע זיינען זיי שטיין גע־בליבן, האָבן זיך אַרומגעגאַפּט, ווי זיי וואָלטן זיך געוואָרפן איינער אויפן אַנדערן, כדי צו באַקומען איינער דעם צווייטן, זיי האָבן זיך געקושט און גע־האַלטן און אַזוי זיינען זיי אַרויס פון טאָל און זיי זיינען אַרויף אויפן וועג, און מיט שנעלע טריט זיינען זיי געגאַנ־גען צו דער מאַשין, וואו זיי האָבן זיך אַריינגעזעצט און זיי האָבן זיך געלאָזט פאַרן פון פאַרק אַרויס.
מיט אַמאָל האָט סילוויאַ אָפּגעזעצט מיט שרעק און טרויער.
— וואָס איז ? — האָט בענדזשאַ־מין א פרעג געטאָן.
— ווייס איך, — און אומעט האָט מיר באַאַנגסט.
— נאַרישקייטן. וואָס פאַר אַן אַר־מעס ?
— עס מוז שוין טאַקע זיין שטאַרק שפּעט, — האָט סילוויאַ געזאָגט.
— און אַז שפּעט איז וואָס ? האָסטו מורא ?
— מורא ? . . . אַן איך בין מיט דיר האָב איך קיין מורא ניט . . . . נאָר עפּעס פיל איך אַזאַ שרעק . . . אַזאַ פיין . . . ווי דער טויט וואָלט מיר געשטאַנען אונטער די פלייצעס.
ער האָט גאַרנישט געענטפערט. ער האָט געטריבן די מאַשין און ביידע האָבן געשווינען. עפּעס א שווערער שאָטן פון טרויער איז פלוצלונג געפאַלן אויף זייע־רע נשמות און פאַרטונקלט זייער ליכטי־קייט. זיי האָבן זיך דערפילט איינזאַם אויף דער גרויסער וועלט . . . און עס האָט זיי דערפאַר נאָך שטאַרקער געגומען ציען איינער צום אַנדערן.
— בען ! מיר זיינען שוין ניט ווייט פון דער הויז, — האָט זי געזאָגט.
— ס'איז פינסטער, קיינער קאָן אונז נישט באַמערקן . . . דער אַלטער איז דאָך אין דער היים נישטאָ . . .
— שטעל אַפּ די מאַשין, מיר וועלן צוזיין צופוס.
בענדזשאַמין האָט אָפּגעשטעלט די מאַשין ביים טראַטואַר, און זיי זיינען ביידע פון איר אַרויס. זיי האָבן זיך געלאָזן גיין געלאַסן. דער היטל איז גע־האַנגען א שוואַרצער, נאָר א שטיילער. דער ווינט האָט געבלאָזן ערגעץ ווייט פון דאַנען און די דונערן זיינען געקר־מען טעמפּ מיט א שוואַכן אָפּקלאַנג.
ערגעץ ווייט האָט עס נאָך פון צייט צו צייט געבליצט, און די בויטער אין נאַס האָבן שטיל געקרעכצט און געצי־טערט.
ביידע זיינען גענאַנגען שטיל און זיי האָבן געטראַכט עפּעס אויפלעבאָן וואָס איז געווען אַז זיס מיט ווייטאָג. די הייזער. די הייזער זיינען שוין געשטאַ־נען פינסטערע, שווייגנדיקע און די שוי־בען פון די פענסטער האָבן שוואַרץ גע־גלאַנצט. וועלן זיי זיינען שוין געשטאַנען נאָר ניט ווייט פון מר. וואָלפ'ס הויז, זיינען זיי ביידע שטיין געבליבן און זיי האָבן איינגעהאַלטן דעם אָטעם. א קרעכץ פון א טיר האָט זיך געהאַט געהערט.
— אימעצער האָט דאָרט פאַרמאַכט די טיר פון פאַרטש, — האָט סילוויאַ א שעפּטשע געטאָן, — מען האָט נאָר וואָס דאָרט פאַרלאָשן דאָס ליכט.
— ס'האָט זיך דיר אויסגעראַכט . . . זעסטו דען נישט אַז אין דער נאָכצער הויז איז שוין פינסטער ? ס'האָבן זיך די בויטער צעשאָקלט, האָסטו געמיינט אַז א טיר מאַכט זיך צו . . . ס'האָט זיך דיר אויסגעראַכט.
— איך האָב עפּעס מורא . . .
— פאַר וואָס ?
— מיר דאַכט זיך, אַז מען קוקט אונז נאָך . . .
— וואָס דיך אַיינפאַלן . . . ווער א שטיינער . . .
— וואָס ווייס איך ?
— עס דאַכט זיך דיר אויס . . .
זיי זיינען צוגעקומען נאָענט צום הויז און זיי זיינען שטיין געבליבן, און זיי האָבן זיך איינגעהערט. אָבער שטיל . . . דאָס הויז איז אינגאַנצן געשטאַנען אייג־געוויקלט אין פינסטערניש.
בענדזשאַמין האָט ווידער דערזעען דעם נאַראַדזש און דעם צימער וואָס איז געשטאַנען איבערן גאַראַדזש. ער האָט שטיל א ציטער געטאָן און מיט א שטיל קול האָט ער אַרויסגעשעפּטשעט :
— קום סילוויאַ, קום . . . . איבערן גאַראַדזש איז פאַראַן א ציטער . . . . . קום אַהין.
מיט איין האַנט האָט ער איר שטאַרק אַרומגענומען און איר צו זיך צוגעטר־לעגט און סילוויאַ האָט גאַרנישט גע־זאָגט. מיט שטילע טריט האָבן זיי זיך פאַרזיכטיק אַריינגעגאַנגען אין אַרונטער דער הויז, געגאַנגען און זיך אַרומגע־קוקט, א פּאָר מאָל האָבן זיי זיך אָפּ־געשטעלט, געשטאַנען און איינגעהאַלטן דעם אָטעם.
— בען . . . ס'איז שוין שטאַרק שפּעט . . . . בען . . . — האָט סיל־וויאַ שטיל געזאָגט.
— איז וואָס זשע, סילוויאַ ?
— איך וויל שוין גיין אין שטוב...
— שפּעטער, שפּעטער . . . סילוויאַ, איך קאָן נישט אַוועקגיין . . . קום, סילוויאַ.
זיין שטימע איז געווען אַזוי שטיל און בעטנדיק און מיט אַזוי פיל ליבע און ליידנשאַפט, אַז א שיכרות האָט זיך

א חעכסט שפּאַנענדער ראָמאַן פון דעם אידישן לעבן אין אַמעריקע
פון א. ר.

זינדיק בלוט

(פאָרזעצונג)

אַלע ווייַלע האָבן זיי אויפגעהערט אַטע־מען, זיי זיינען געזעסן אַרומגענומענע ווי צענזיפּנגעגאַסענע, זיי האָבן געשווינען און זיי האָבן זיך צוגעהערט צו דעם געזאַנג אין זייערע הערצער. זייערע הענט זיינען געווען צוזאַמענגעוואַקסן מיט זייערע לייבער, און אין זיי האָבן אַזעלכע וואונדערלאַכע שטימען גע־הילכט.
דערנאָך אַז זיי זיינען געקומען צו זיך, האָבן זייערע אויגן לאַנג געבלאַנ־דזשעט אין דער פינסטערקייט פון דער נאַכט און זיי האָבן נישט געוואוסט צי דאָס איז א חלום אָדער זיי זיינען טאַקע אייגנער לעבן אַנדערן . . .
די שוואַרצע כמאַרעס האָבן זיך גע־האַט צוזאַמענגעגאַסן און דער נאַנצער היכל איז געווען שטאַרק פאַרדעקט. פון ערגעץ ווייט האָבן זיך דערטראָגן „דו־נערן און אַלע ווייַלע האָט דאָרט פיים האַרזיאַנס אויפגעפלאַמט א פייערדיקער שלאַגן, וואָס האָט דורכגעציטערט אין דער פינסטערניש, האָט געגעבן א בלענד די אויגן און איז אויסגעלאָשן גע־וואָרן.
— סילוויאַ !
— בען !
— סילוויאַ, מיינע !
— בען טייערער !
— סילוויאַ ! איך שטאַרב פון גליק !
— מיין ליבער !
און ווידער האָבן זיך זייערע הענט געוויקלט אַרום די אַקסלען, העלזער און פּייצעס, און די ליפּן זייערע האָבן גע־ציטערט, געברענט און זיי האָבן זיך צוזאַמענגעגאַסן, אַזוי שטאַרק זיינען די קושן געווען, אַז ביידע זיינען נישט געשווען אויף אַלע פּאַרעפּאַלן פון שטאָט אויף וועלכן זיי זיינען געזעסן.
— סילוויאַ !
— וואָסאַיז ?
— ס'איז אַזוי פינסטער !
— ס'איז אַזוי גוט . . .
— עס פאַרגעסט זיך אויף א שטור־עם ! האָסט נישט מורא.
— מורא ? איך וואָלט דאָך מיט דיר געגאַנגען אפילו אַן עס וועלט ! אפילו שטאַרבן ! — האָט זי אַרויסגעשעפּ־טשעט מוליענדיק זיך צו אים און צי־טערנדיק מיטן גאַנצן לייב.
און ווידער שטיל.
אין א מינוט אַרום.
— סילוויאַ ! דו האָסט געוואַרט היינט אויף מיר ?
— נאָך ווי געוואַרט.
— טייערע מיינע.
— א נאַכט טאָג האָב איך דאָך ניט געוואוסט וואָס עס טוט זיך מיט מיר... די נאַכצע צייט בייגק איך דאָך נאָך דיר. צוליב דיר בין איך דאָך געגאַנ־גען צו די סטאַנס אויף דער פאַרט־... איך האָב דאָך דיר געזען ווי דו האָסט זיך אָפּגעשטעלט פאַרן הויז . . . דו האָסט געגרעדט מיט ביטריסן . . . . איך האָב זיך דאָך קוים איינגעהאַלטן ווי אַרויסצולויפן צו דיר . . . ווי גאָר איך האָב דיר דערזען, האָט מיין האַרץ געגומען ווייַנען נאָך דיר... און איך האָב שוין מער נישט געפאַנט רוען . . . איך האָב געוואוסט, אַז דו ביסט באַאַריינדעט מיט די סטאַנס . . . דערפאַר בין איך אַהין געגאַנגען . . . .
— מורא ? . . . אַן איך בין מיט געקלערט : אפשר וועל איך דאָרט טרע־פען . . .
— און אַז דו ביסט אַהין אַריינגעקר־מען, האָסט זיך געמאַכט ווי דו זעסט מיך נישט.
— נאַרעלע ! צו וואָס דאַרף איך, אַז יעדערער זאָל עס זעען ? . . . אַז איך האָב דיר דאָרט דערזען האָט עס מיר געגומען שווינדלען אין די אויגן.
— שווינדלן ?
— פאַר גרויס גליק.
— טייערע מיינע !
— איך בין געזעסן ביי א צווייטן טיש און איך האָב כסדר געפילט אַז דו זיצסט דאָרט. איך האָב מורא געהאַט אומצוקוקן נאָר דאָס האַרץ האָט אין מיר אַזוי גע־קלאַפּט, אַזוי שטאַרק אַז מיר האָט זיך אויסגעוויזן אַז אַלע ביים טיש הערן ווי מיין האַרץ קלאַפּט. איך האָב דאָך שיעור נישט געגומען שרייבן פון פרייד.
— איך האָב אַזוי אויסגערעכנט אַז איך וועל זיך טרעפן מיט דיר ביי די סטאַנס.
— און איצט . . .
— וואָס איצט ?
— איצט האָב איך באַגלייט דער מאַמען צו דער קאַר . . . איך האָב זיך געוואָלט אומקערן אַהיים און פלוצלונג נעלאָזן גיין געלאַסן. דער היטל איז גע־שעפּשעט, — בעגיש ! בעגיש ! איך טראַכט דאָך בלויז פון דיר . . . די נאַכצע צייט . . .
און זי האָט זיך א וואָרף געטאָן אויף אים, זי האָט אים אַרומגענומען מיטן נאַכצן כוח ביים האַלז, זיינע הענט האָ־בען זיך אַרומגעוויקלט אַרום איר, און ביידע האָבן געבליבן שטיל געקרעכצט פון פרייד און גליק . . .

* * *

— א שטורעם !
— עס וועט באַלד אויסברעכן א שטורעם, — האָט זיך סילוויאַ אָנגע־רופן !
— קום בעגיש, קום . . .
ביידע זיינען אויסגעשטאַנען. אין דער לופט האָט זיך געפילט א פייכקייט.
— יאָ, עס וועט רעגענען.
— קום ניכער . . . בעגיש מיינער !
זיי האָבן זיך געהאַלטן ביי די הענט און זיי זיינען געגאַנגען צו דער מאַ־שין. אַלע ווייַלע זיינען זיי שטיין גע־בליבן, האָבן זיך אַרומגעגאַפּט, ווי זיי וואָלטן זיך געוואָרפן איינער אויפן אַנדערן, כדי צו באַקומען איינער דעם צווייטן, זיי האָבן זיך געקושט און גע־האַלטן און אַזוי זיינען זיי אַרויס פון טאָל און זיי זיינען אַרויף אויפן וועג, און מיט שנעלע טריט זיינען זיי געגאַנ־גען צו דער מאַשין, וואו זיי האָבן זיך אַריינגעזעצט און זיי האָבן זיך געלאָזט פאַרן פון פאַרק אַרויס.
מיט אַמאָל האָט סילוויאַ אָפּגעזעצט מיט שרעק און טרויער.
— וואָס איז ? — האָט בענדזשאַ־מין א פרעג געטאָן.
— ווייס איך, — און אומעט האָט מיר באַאַנגסט.
— נאַרישקייטן. וואָס פאַר אַן אַר־מעס ?
— עס מוז שוין טאַקע זיין שטאַרק שפּעט, — האָט סילוויאַ געזאָגט.
— און אַז שפּעט איז וואָס ? האָסטו מורא ?
— מורא ? . . . אַן איך בין מיט דיר האָב איך קיין מורא ניט . . . . נאָר עפּעס פיל איך אַזאַ שרעק . . . אַזאַ פיין . . . ווי דער טויט וואָלט מיר געשטאַנען אונטער די פלייצעס.
ער האָט נאַרישט געענטפערט. ער האָט געטריבן די מאַשין און ביידע האָבן געשווינען. עפּעס א שווערער שאָטן פון טרויער איז פלוצלונג געפאַלן אויף זייע־רע נשמות און פאַרטונקלט זייער ליכטי־קייט. זיי האָבן זיך דערפילט איינזאַם אויף דער גרויסער וועלט . . . און עס האָט זיי דערפאַר נאָך שטאַרקער געגומען ציען איינער צום אַנדערן.
— בען ! מיר זיינען שוין ניט ווייט פון דער הויז, — האָט זי געזאָגט.
— ס'איז פינסטער, קיינער קאָן אונז נישט באַמערקן . . . דער אַלטער איז דאָך אין דער היים נישטאָ . . .
— שטעל אַפּ די מאַשין, מיר וועלן צוזיין צופוס.
בענדזשאַמין האָט אָפּגעשטעלט די מאַשין ביים טראַטואַר, און זיי זיינען ביידע פון איר אַרויס. זיי האָבן זיך געלאָזן גיין געלאַסן. דער היטל איז גע־האַנגען א שוואַרצער, נאָר א שטיילער. דער ווינט האָט געבלאָזן ערגעץ ווייט פון דאַנען און די דונערן זיינען געקר־מען טעמפּ מיט א שוואַכן אָפּקלאַנג.
ערגעץ ווייט האָט עס נאָך פון צייט צו צייט געבליצט, און די בויטער אין נאַס האָבן שטיל געקרעכצט און געצי־טערט.
ביידע זיינען גענאַנגען שטיל און זיי האָבן געטראַכט עפּעס אויפלעבאָן וואָס איז געווען אַז זיס מיט ווייטאָג. די הייזער. די הייזער זיינען שוין געשטאַ־נען פ

ברודער מאָרד

העכסט אינטערעסאנטער און שפאנענדער ראמאן

(פארטזעצונג)

דריי מענשן זיינען נאר וואס ארייגע־קומען אין נארטן פון ריליק הויז און האבן קיים געפונען א טישעלע, לעבן וועלכן זיי האבן זיך אנידערגעזעצט. די דאזיקע דריי מענשן זיינען אונז גוט באקאנט. איינער פון זיי האט לאנגע ווייסע האר און טראגט בלויע ברילן מיט זייטן גלעזער. דער צווייטער האט רויטע האר מיט א רויטער בארד און דער דריטער איז א שוואַרצער.

— דאס איז דער בעסטער פלאץ זיך צו באקאנען מיט שיקאגא. — האט דער שווארצער געזאגט. — דא קומען זיך צו־נויף אלע, די דייטש, ווי די אריטע. דער באזיצער פון ריליק הויז האט זיך שוין גע־זארגט צו פארשאפן אלעמען פארגעניגן.

— דענקסטו, אז מיר וועלן מאכן באַ־קאנטשאפטן אויף דעם דאזיגן? — האט דער פארשטעלטער באנקיר דושאנסאן גע־פרעגט.

— איך האף, אז מיר וועלן דא געפינען א סך זאכן, וועלכע קאנען אונז נוצלאך זיין.

אין דער דאזיקער מינוט האט מען גע־הערט א געשריי:

— די ראזע פון שיקאגא! זאל דער אל־טער זינגען! מיר ווילן אים הערן!

די מוזיק איז שטיל געבליבן, דאס פוב־ליקום האט זיך צערוקט און האט געמאכט א פרייען פלאץ אין דער מיט פונ'ם גארטן, אויף דעם דאזיגן פרייען פלאץ איז אויס־געטראטן אן אלטער מאן מיט א לאנגער ווייסער בארד. ער איז געווען בלינד און האט געפירט ביי דער האנט א בילד שיינע מיידל, זיין טאכטער.

— זאל דער אלטער זינגען! זאל דער אלטער זינגען! — האט מען געשריען פון אלע זייטן.

דער אלטער מאן האט זיך אנידערגע־שטעלט אין דער מיט פונ'ם פרייען פלאץ. עס איז געווארן שטיל, אז מען האט גע־קאנט הערן א פליג דורכפליען.

דער אלטער האט אנגעהויבן צו זינגען א דייטשעס ליד. אנפאנגס איז זיין שטימע געווען שוואך. און זאגאר א ביסל הייזעריק, באלד אבער איז זיין שטימע געווארן שטארקער. ווייטער, אנגענעמער און באַ־גייסטערטער. עס האבן זיך געצויגן זיסע, ליבע טענער. מען האט געפילט, אז דער אלטער מאן אליין ווערט באגייסטערט פון זיין ליד, וועלכעס האט אים דערמאנט אן זיין ליבעס פאטערלאנד.

— בראוואַ! בראוואַ! ביס! — האט מען געשריען פון אלע זייטן.

— א יונגער, הויכער און שטארקער מאטראס האט אראפגענומען זיין הוט פון דעם קאפ, און האט אויסגעשטרעקט צום פובליקום און האט אויסגערופן:

— גיט עפעס דעם בלינדן זינגער און דער ראזע פון שיקאגא.

ער איז ארומגעגאנגען מיט'ן הוט צו די געסט, וועלכע זיינען געזעסן ביי די טיש־לאר און עס האבן זיך אנגעהויבן צו שיטן אין הוט צען סענט שטיקער, קוואדערס און זאגאר דאלאר בילס.

— דו דערקאנסט דעם מאטראס?— האט טאם טאלדינג געפרעגט דעם שיינעם דושעס.

— נעווער! דאס איז דער זעלבער, וועל־כער האט אונז צוערשט באקאנט געמאכט מיט דער ראזע פון שיקאגא, ווען מען איז איבערגעפאר איר פאטער.

— ווי עס ווייזט אויס, איז ער פאר־ליבט אין דאס שיינע מיידל.

— צום טייוול מיט אים! — האט דער שיינער דושעס געבייזערט זיך, — זי איז ווירקלאך שיין און אנטציקט.

— ביסטו שוין פארליבט אין איר איר?

— איבער די אויערן.

— דאן היט זיך פאר דעם הויכן און שטארקן מאטראס. ער וועט דיר צעברעכן די ביינער.

קוים האט ער דאס ארויסגערעדט, איז דער יונגער באטראס צוגעקומען מיט'ן האנט און האט געזאגט:

— גוט עפעס פאר'ן בלינדן זינגער און פאר דער ראזע פון שיקאגא.

דער באנקיר דושאנסאן האט אריינגע־ווארפן א זילבערנע מטבע אין הוט. דער מאטראס איז אזוי ארומגעגאנגען צו אלע געסט און האט צוגוויפגענומען דאס געלט. דאן האט ער עס צוגעטראגן צום שיינעם מיידל און האט איר געהייסן אויסשפרייי־טען איר טאשנטוך, וואו ער האט אויסגע־שאטן דאס געלט.

ראזא שטערנפעלד האט אריינגעלייגט דאס געלט אין איר טאשנטוך און האט עס דערלאנגט איר פאטער. דערביי האט זי אים געזאגט, אז דער יונגער מאטראס האט דאס געזאמלט פאר זייערע וועגן. דער בלינדער האט אים געדאנקט.

פלוצלונג האט די שיינע ראזא אא געשריי געטאן. אין דער צייט וואס דער בלינדער האט גערעדט מיט'ן מאטראס, איז צום שיינעם מיידל צוגעקומען א רייך געקליי־דעטער יונגער מאן און האט זי ארומגענו־מען.

— וואס איז דיר, ראזא? וואס שרייסטו עפעס? — האט דער בלינדער געפרעגט.

— זי איז א נאר! — האט געענטפערט א מענער שטימע, — איך וויל איר גיבן א דאלאר פאר א קוש און זי שרייט נאר.

— וואג עס נאר אנצורירן נאך איינמאל! די ראזא פון שיקאגא און איך וועל דיר צעשפאלטן דעם קאפ! — האט געשריען דער יונגער מאטראס.

— ווער ביזטו, לומפ, — האט דער שיין געקליידטער א געשריי געטאן. — וואס פאר א רעכט האסטו זיך אריינצומישן אין פרעמדע געשעפטן? ווייסטו ווער איך בין?

— ווייל דו ביזט ארמסטראנג און דיין פאטער פארמאנט, פופציק מיליאן דאלאר, וועל איך דיר ווייזן, אז אן ארימער מאַ־טראס האט אין זיך מער ערנגעפיל פון א רייכן מאנס זון.

— ווייסטו, אז מיין פאטער גיט אויס יעדן יאר הונדערטער טויזנטער פאר ארי־מע לייט? — האט דער יונגער ארמ־סטראנג שטאלצירט.

— ארמסטראנג איז א וואוילטעטיקער מאן! — האט מען געשריען, — ארמ־סטראנג האט אויסגעבויט א האספיטאל אויף זיין רעכענונג.

— דיין פאטער איז ווירקלאך א גוטער און איידעלער מענש, דו אבער ביסט א לומפ! — האט דער מאטראס געענט־פערט.

— מיר וואנסטו עס צו זאגן! — האט אויסגערופן אויסער זיך דעם מיליאנערס זון.

מיט די דאזיקע ווערטער האט ער אויפ־געהויבן דעם פיינעם שטעקן וועלכן ער האט געהאלטן אין דער האנט, און האט אים געוואלט אראפלאזן דעם מאטראס אויף די פלייצעס. דער מאטראס איז אבער געווען פלינקער פון אים און איידער דער שטעקן איז צוגעקומען צו זיינע פלייצעס, האט ער צונויפגעלייגט זיינע צוויי אייזער־נע פויסטן און האט זיי אריינגעשטויסן דעם ריינטן ארמסטראנג צווישן די ריפן, אז ער איז באלד אנידערגעפאלן.

דאן האט ער זיך אומגעקערט צום פוב־ליקום און האט אויסגעשריען מיט א הויך כער פעסטער שטימע:

— מאכט פלאץ! לאזט ארויס דעם בלינדן זינגער מיט זיין טאכטער, די ראזא פון שיקאגא! — ווער עס וועט זי אנרירן, דער וועט פון מיר באקומען אזא פארציאן, ווי דער רייכער ארמסטראנג האט באקו־מען.

— בראוואַ! ביס! הורא! — האבן געשריען לוסטיקע מענער.

דער בלינדער מיט זיין טאכטער זיינען דערווייל פארשוואונדן געווארן. דאס פוב־ליקום האט אנגעהויבן זיך צו באראיקן און דער ארקעסטער האט זיך פארבאריי־טעט צו שפילן עפעס נייעס.

— האסטו געהערט פונם ארמסטראנג? — האט דער באנקיר געפרעגט טאם טאל־דינג.

— איך האב פון אים געהערט, ער איז ווירקלאך זייער רייך, — האט טאם גע־ענטפערט.

— דאן מוזן מיר זעען זיך צו באקאנען מיט זיין זון. מיר וועלן פון אים פייליכט עפעס מאכן.

מיט די דאזיקע ווערטער איז דער באנ־קיר דושאנסאן אדער פראפעסאר גרינ־לאנד, ווי ער האט זיך איצט גערופן, צו־גענאנגען צום יונגן ארמסטראנג און האט אים געזאגט העפלאך און פריינטלאך.

— ביטע, מיין הער, זעצט אייך צו צו אונז און רוט אייך אויס פון דעם זעץ, וואס דער ווילדער און גראבער מענש האט אייך געגעבן. — וואס פאר א ווילד לאנד אמעריקע איז, וואו א גראבער מאטראס זאל וואגן אויפצוהויבן די האנט אויף אזא מאן, ווי איך זייט. וואו איז די פאליציי? פאר וואס שווייגט איר? פאר וואס דער־לאזט איר אזעלכע זאכן?

דער יונגער ארמסטראנג האט געזעען פאר זיך אן אנשטענדיקן אלטן מאן מיט א פאר בלויע ברילן מיט זייטן גלעזער, וועלכער רעדט צו אים אזוי פריינטלאך, און האט זיך אנידערגעזעצט לעבן אונזע־רע באקאנטע פיינע מענשן.

דער באנקיר האט געהייסן דערלאנגען א פלאש פארט ווייַן, האט אנגענאסן א גרוי־סע גלאז און האט זי אליין דערלאנגט דעם יונגן מאן.

— טרינקט, הער ארמסטראנג! — האט ער געבעטן, — דער ווייַן וועט אייך גוט טאן.

דער יונגער ארמסטראנג האט געכאפט דאס גלאז ווייַן און האט אויסגעטרונגען מיטאמאל. ער האט זיך ווירקלאך דער־קוויקט.

—א שטארקן פויסט האט ער שוין, דער מאטראס, — האט דער באנקיר באַ־מערקט, — דאס מוז מען צוגעבן, שלאגן זיך קאנען ער שוין.

— איך וועל עס אים ניט שענקען! — האט ארמסטראנג אויסגערופן, — איך קאן אויך גוט פעכטן.

— אזא גראבן קערל דארף מען אנלער־נען, — האט דער באנקיר געברומט.

דער יונגערמאן האט זיך אביסל באר־איקט און האט זיך אומגעקוקט. זיין בליק האט געפרעגט ווער זייט איר, מיינע הערן? דער באנקיר האט עס גוט פארשטאנען און האט געזאגט גאנץ העפלאך.

— מיר האבן זיך נאך ניט פארגע־שטעלט, נאר מיר וועלן עס באלד טאן. איך היים ווילאם גרינלאנד, פראפעסאר פון מאטעמאטיק פון דער אוניווערסיטעט פון אקספארד, דער דאזיקער הער איז מיין בעסטער פריינט, הערי א'קאנאר, א גוט־באוויצער פון שאטלאנד און דער דאזיקער איז א מאן פון אירלאנד, מעקגינטי.

— און איך היים דושיימס ארמסטראנג

— האט זיך דער יונגער מאן פארגע־שטעלט.

— ארמסטראנג? — זייט איר אפט ניט דער זון פונם רייכן דזשאשוא ארמ־סטראנג, וועלכער האט אן אייזנפאבריק אין פענסילוויניע?

—אזוי הייסט מיין פאטער.

— דאן דאנק איך גאט און אלע הייליקע וואס עס האט זי דאזוי געמאכט! — האט דער פרומער דזשאנסאן אויסגערופן.

ארמסטראנג האט אים אנגעקוקט מיט שטוינען און פאר־וואונדערונג. — וואס דאנקט ער אזוי גאט מיט אלע הייליקע?

— איך האב גראדע איינציקע רעקאמענ־דאציעס צו אייער פאטער. — האט דער באנקיר דערקלערט, — איך האב ערשט היינט געוואלט גיין אויף זיך פארשטעלן פאר אים. איך בין דאך א פרעמדער אין שיקאגא און ער איז א היימישער. לארד אשבארן און לארד באנקראפט האבן מיר רעקאמענדירט צו אייער פאטער און איך וועל ביי אים זיין היינט אדער מארגן. איך בין אלזא העכסט צופרידן, וואס איך האב זיך שוין באקאנט מיט אייך.

דער יונגער מאן האט זיך אביסל פאר־טראכט, דאן האט ער פלוצלונג, געפרעגט:

— האט איר געזעען אלעס, וואס דא איז פארגעקומען?

— איך האב אלעס געזעען, — האט געענטפערט דזשאנסאן.

— וועט איר קאנען דערקלערן מיין פאטער, אז איך בין ניט שולדיק? אז איך האב זיך אויפגעפירט ווי א דזשענטל־מאן?

דזשאנסאן האט אנגעקוקט דעם יונגן מאן און האט געשטאמלט:

—איך פארשטיי אייך ניט, הער ארמ־ארמסטראנג, וואו מיינט איר דערמיט?

— איך וועל עס אייך דערקלערן, הער פראפעסאר. מיין פאטער איז א זייער שטרענגער מענש, ער איז זאגאר צו שטרענג קעגן מיר, ווען ער וועט געוואר ווערן, וואס היינט האט דא פאסירט, וועט ער מיר מאכן פארווירפע.

(ווייטערעס קומט)

דאנקזאגונג צו מר. ש. עלקין פון דער נעשאנאל בוק סטאר

דערמיט דריקן מיר אויס אונזער צו־פרידנהייט און העפלאכסטע דאנקבאר־קייט צו מר. ש. עלקין פון נעשאנאל בוק סטאר, 3—441 סעלקירק עווע., פאר דער גוטער באהאנדלונג און דער פינקטלאכער געלט־דערהאלטונג פון $200. געשיקט דורך אים צום הנועד העובד אין ארץ־ישראל.

הנועד העובד ארגאניזאציע
אין ווייניפעג
ש. קופער, סעקרעטאר

108־יאריקע פרוי געשטארבן אין אלבערטא

לעטברידזש, אלט., מארט 10. — מרס. לואיס האפמאן, 108 יאר אלט, איז געשטארבן אין קלארשאלס. די פאר־שטארבענע איז געקומען אהער פון דייטש לאנד. בין מיט צוויי יאר צורוק האט זי געפירט א לעבן פאר זיך אליין. זי האט געמאלקן אירע איינענע קי און זי האט געטאן א צאל אנדערע ארבעטן. די פאר־שטארבענע האט איבערגעלאזט דריי זין.

אליקום ב"ש זאב סיגאל ע"ה

מיט געבויגענע קעפ דריקן מיר אויס דעם טיפן טרויער צו די אייניקלאך און אור־אייניק־לאך, וועלכע געפינען זיך אין יוסטאן, טעקסאס, אויף דעם טויט פון זייער געליבטן זיידן אליקום סיגאל ע"ה, וועלכער איז געשטארבן דריי טעג אין חודש אדר, אין אידענבריידזש, סאסק. זיי באדויערן זייער אפוועזנהייט ביי דער קבורה, נאט זאל טרייס־טען אונזער ליבע באבע און אונ־זערע עלטערן אין זייער גרויסן פארלוסט און זיי זאלן מער פון קיין צער ניט וויסן.

איזע, אסתר און ראלף
רובינאוויטש
און מארקוס לעווינסאן

דער דאזיקער הכשר דערשיינט אויף יעדן פעקערדזש.
גיט אויף דעם אכטונג!

איך מאך באקאנט אז די פירלעס סאדא ביסקעטס גע־באקן ביי די פאלין טשעסבערס קאמפאני זיינען כשר פאר דעם אידישן געברויך. זיי ווערן געבאקן אונטער מיין השגחה. יעקב יודאלעוויץ

כשר

גוט מיט יעדן מארצייט

פאלינס כשר'ע פירלעס קרים סאדאס זיינען גע־מאכט ספעציעל פאר אייך, שטרייענג אין אנקלאנג מיט דעם אידישן דין. זיי זיינען געמאכט געווארן אונטער דער השגחה פון הרב י. י. כהנאוויטש.

אייער גראסערימאן וועט מיט פארגעניגן אייך פארזארגן מיט די דאזיקע געשמאקע, שטענדיק פרישן־פון־אויוון, סאדאס. פארלאנגט זיי פון אים היינט.

THE PAULIN CHAMBERS CO. LTD.
WINNIPEG
Regina Saskatoon Calgary Edmonton Vancouver

ווייניפענער שטאט קאמיטעט

פארלופט א מאס מיטינג פאר מיטוואך דעם 11טן מארט
8 אזייגער אין אוונט

אין גרויסן תלמוד תורה זאל

קארנער טשארלס און פלארא

קומט און הערט די באריכטן פון דער קאמיטע. אינטערעסאנט פאר אלעמען צו וויסן די פארהאנדלונגען.

מיט דרך ארץ, **די ווייניפעג שטאט קאמיטע**
מ. וו. טרילער, פארזיצער

THE TRADERS TRUST COMPANY

אפיציעלע אסיינים, עקזעקיוטארס, אדמיניסטראטארס, פינאנציעלע אגענטן
4טער פלאר., יוניאן טראסט בילדינג — טעלעפאן 26 892

MATCHES EVERY COLOUR SCHEME.. ADDS BEAUTY AND REFINEMENT IN A MODERN WAY...

SEAMAN-KENT HARDWOOD FLOORING

פאסט זיך צו צו יעדן קאליר... גיט צו שיינקייט און ראפינירונג אויף א מאדערנעם אופן...

נאטיס וועגן איבערמופן

מיר זוינשן צו אנאנסירן, אז מיר האבן זיך איבערגעצויגן אין אונזערע פערמאנענטע אפיסעס אין —

812 Boyd Building, Portage Avenue

טעלעפאנס: 87 615, 87 616, 87 617, 87 618

The Winnipeg Supply & Fuel Company Limited

באנוצט זיך מיט די סאלומס — פון —

"דאס אידישע וואָרט"

פאר אלע
היימישע און געשעפט
אנגעלעגנהייטן

Classified Section — קלאסיפייד סעקשען

ספעציעלע פרייז פאר ארווערטייזינג אין דער קלאסיפיצירטער אפטיילונג

איין מאל, 5 ס. פער "אנייט לייז"	פאר 3 מאנאטן, $2.15
פאר א וואך, 20 ס.	פאר 6 מאנאטן, $4.00
פאר א מאנאט, 75 ס.	פאר 1 יאר, $7.50

:: צו פארקויפן :: FOR SALE

סטאר געביידע, מיט א 6 רומיקער הויז פולי מאדערן, פאר וועלכן מען האט גע־אפערט $4.500 מיט צוויי יאר צוריק. גע־וויסע אומשטענדן צווינגען אויצט דעם איינגנטימער צו פארקויפן עס פאר $3.000 א ראיעלע מציאה פאר דעם וואס וועט זיך צוגרייפן.

גראסערי, נארט ענד. קיינע פיקסטשורס צו קויפן, א גוטע ביזנעס אין א גוטן גע־נענט. מעסיקע רענט פאר סטאר מיט דריי צימערן. פולע אויסקינפטע וועגן וועלכעד פון די דערמאנטע ביזנעס נאר פערזענלך. א ביזנעס וואס איר קאנט קויפן לויט אייער וואונש און אייערע פינאנציעלע מעגלאכקייטן. קאנפידענשאלערי אין לאנגטש פרייע סטאר, קיין רענט צו צאלן. נאראנ־טירט $25 וועכנטלאכער פראפיט. בלויז $300 נויטיג צו קויפן די דאזיקע עקס־פענסלאזע ביזנעס. איילט זיך צו בעפאר עס ווערט פארקויפט.

געלט צו לייען אויף 6½ פ־צענט. אינשורענס פאר אלערליי צוועקן. סווייטס און הייזער צו פארלענטן.

Sheps Agencies Ltd.
804 מיין סטריט
טעלעפאנס 761 55 און 807 58

גאראנטירטע גענוצטע קארס

אלע סארטן און מאדעלן

אויב איר ווילט אן עכטע גוטע גענוצטע קאר צו א פאסיקן פרייז, זעט

W. J. BOTTLE
Carter-Latter Motors Ltd.
Phone 89 367 — Res. 502 179

צו פארקויפן א הויז אין 265 דא־פערין עווענוי. זיך ווענדן צו מא־ראזניק, פון שינבריין און מאראז־ניק, טעלעפאן 345 21.

:: צו פארענטן :: FOR RENT

צו פארענטן א שיינעם דריי רום סוויט אין באלטיק אפארטמענט. מעסיקע רענט. זיך ווענדן צום קערטייקער, סוויט "די", טעלעפאן 668 56.

צו פארענטן א 5 רום סוויט אין א פרי־וואטער היים, מיט פריוואטן אריינגאנג, אדרעס א האלבן סוויט פאר א קאפל מיט איין קינד. זיך ווענדן אין 396 אייזיקן סטריט, טעלעפאן 447 54.

צו פארענטן 1 אדער 2 רומס, פאסיק פאר א קאפל אדער פאר איין פערזאן, מיט באדד. ווענדן אין 471 קאלדערזש עוו.

צו פארענטן א זעקס רום מאדערנע הויז. זיך ווענדן צו

MISS PATTERSON—465 Flora Ave.

צו פארענטן דריי רומס מיט אלע באַ־קוועמלאכקייטן. זיך ווענדן אין 433 קא לדרזש עווענוי, טעלעפאן 764 55.

יריחו האט אפגעברענט ווען אידן האבן עס פארכאפט

ירושלים, מארט 10. — ווען די ווענט פון יריחו זיינען געפאלן פאר די אידן אין יהושע'ס צייטן, איז די שטאט פארניכ־טעט געווארן פון א שריפה, — ווי עס גלויבט פראפ. דזשאן נארסטענד, וועלכער פירט אן די אויסגראבונגען פונ'ם פלאץ וואו די אוראלטע שטאט האט זיך געפונען

דער ארבעלאנג באהויפטעט אין זיין דערקלערונג אז ער האט געפונען צייכנס פון א גרויסער שריפה אין די חרונ'ע ווענט פון דער אוראלטער פעסטונג. און די סמנים צייגן, אז די שריפה איז פארגעקו־מען גלייכצייטיק מיט'ן חורבן פון די ווענט

דער פארשער האט אנטדעקט איבער־בלייבענישן פון תבואה שפייכלערס און ווערהייזער אויף אן אראפ־באַרג אין שטאט, וועלכע זיינען פארברענט געווארן אויף אש, און פון זיי זיינען איבערגעבליבן בלויז די חורבות פון די ווענט.

:: פערזענלאכעס :: PERSONAL

לייף אינשורענס
בעפער צו האבן א פאליסי און ניט דארפן עס, איידער דארפן דאס און ניט האבן.
P. A. TEMPLETON
807 Electric Railway Chambers
Phone 89 688

טייפרייטערס
באנקראט סייל, רעמינגטאן, אנדערוואוד, וואודסטאק און א. וו.
T. A. WEIR
Ph 28 800 — 247 Notre Dame — Ph. 24 783

היים און אפיס פורניטשור פארלאנגט
פאר מזומן בעלט.
KILSHAW'S
Auctioneers
Canada Bldg. — Phone 29 040

AACTIVE MESSENGER & TRANSFER
פוירניטשור געמופט
PH. 26 062 — 121 ALBERT ST.

ווארפן אויף קארטן און פראגעס פארענט־פערט. מיר רעכענען ניט קיין באשטימטן פרייז. 252 קענעדי סטריט.

SEMO SKIN REMEDY
הייל עקזעמא, פסאריאזיס, אלע הויט קראנקהייטן. אויסערלאכער קאנסער גע־הייל. בראאוזוקעס און פלעקן אורונטער־גענומען אן ווייטיקן. $1 און $2 א פלעשל. אלע מעיל אדרעס אויסגעפילט.
די גאנצע ארבעט גאראנטירט
C. H. McDONALD, L.M.F.
252 Kennedy St. — Winnipeg

M. B. MORANTZ & CO.
אינשורט מיט אונז
פייער, אוטאמאביל, פליים גלאס, באנד, עקסידענט, האלד אפ.
אינשורענס
מיט עלטסטע און סאמע ראיעלסטע קאמפאניס.
לייף אינשורענס
סאן לייף אשורענס קאמפ. אף קענעדא
פערזענלאכע הלואות
קארס פינאנסירט
מ. ב. מאָרענץ און קאָ.
Office: 277 Selkirk Avenue
Phone 56 984 — Res. 55 902

CHESTERFIELD HOUSE
פאר טשעסטערפילד און טשערס צו נידעריקע פרייזן
אויך קאווערס ריפערט און אויבערציאונגען
639 PORTAGE AVE.
2 טירן איסט פון שערבורוק סטריט
דזשאנדזש האר, איינגנטימער
טעלעפאן 362 33

בנימין לואיס, פון זוואניטש, וועלכער האט חתונה געהאט מיט מלכה ווינג־גראטשקע, פון באראטין, און האבן זיך גע־נט אין דער שטאט פראווידענס, ראוד איילאנד, מיט 28 יאר צוריק. עס איז דא געלט פאר אים. זיך ווענדן צו ס. פ. ראס, 596 מעינגס עוועניו.

לערנט זיך טייפרייטן
פארזארגט זיך מיט א קאפיע פון "מאוטש מעטאד טייפרייטער אינסטרוקטאר", א פראקטישער קורס. וואס לערנט טייפינג אין א קורצער צייט. פרייז 30 סענט.
H. NEWALL
220 Bannatyne Ave., Wpg.

נעשעפט געלעגנהייטן — Business Opportunities

אפארטמענט בלאק, 6 סוויטס, יערלא־כער רענט $2.400. וועט פארבייטן אויף א הויז אדער פארם.

מאבעקא און קאנפעקשאנערי, גוטער לאקיישן, סטאק און פיקסטשורס $500. לייזט 25 דאלאר א טאג.

אפארטמענט בלאקס און טעראסעס, גרויסע און קליינע. צו פארקויפן און צו אויסבייטן.

SCOTT REALTY CO. Ltd.
11 C.P.R. Office Bldg. — Phone 89 544

דעליקאטעסן געשעפט, נארט ענד, מיט פארקויפס ווערן דעם מאנאט, סטאק און פיקסטשורס פאר בלויז $1.600, און עס איז ווערט מער ווי צוויי מאל פון דעם פרייז. איינע פון די בעסטע געלעגנהייטן דעם יאר.

גראסערי, סטאק און פיקסטשורס $700. רענט מיט דריי רומס, $25. אן אלט־עטאבלירטער געשעפט.

אויב איר ווילט א געשעפט, זעט
ח. פערלמאן און נ. זעלטשען
MUTUAL AGENCIES
874 Main St. — Phone 51 000

:: שטעלע פארלאנגט :: SITUATION WANTED

י. בערמאן, עקספירענס בוקקיפער, פאר־לאנגט שטענדיקע ארבעט אדער שטונדן. מעסיקער געהאלט. זיך ווענדן אין 466 באראוס עווע., טעלעפאן 877 53.

ארבעטער פארלאנגט — HELP WANTED

פארלאנגט 2 מענשן צו פארקויפן גוט־באוואוסטע מצות. דאס איז א גוטע גע־לעגנהייט צו מאכן געלט. זיך ווענדן אין 441 קינג סטריט.

זעט אונזערע נייע ספרינג סחורות
א גרויסער אויסוואל פון וואס אויסצוקלייבן
Dominion Furniture Co., Limited
499 NOTRE DAME AVENUE
PHONES: 86 195 — 87 873

וואנצן און קאקראוטשעס
פארלאנגט. ארבעט גאראנטירט
CHARLES RIESS & CO.
376 Colony St. — Phone 33 529

מצה — מצה
קאנטרי אידן, סטארקיפערס מצה דילערס

איך בין מודיע אז דעם יאר ווי אלע יאר פארקויף איך אלערליי סטייטסער און ווי־ניפענער מצה. האלסייל פרייז. שיקט איי־רע אדרעס און צייט. מיין נאמען גארא־טירט ראיעלע באהאנדלונג

ד. טאלטשינסקי
465 פריטשארד עווע., טעלעפאן 336 54